



AASTARAAMAT 2009
keskkonnajärelevalve

AASTARAAMAT 2009
keskkonnajärelevalve

Väljaandja: Keskkonnainspeksioon

Väljaannet toetas: Keskkonnainvesteeringute Keskus

Fotod artiklite juures: Keskkonnainspeksioon; lk 38 Häirekeskus

Kujundus ja trükk: Ecoprint

Sisukord

Keskkonnainspektsiooni peadirektori saatesõnad	5
Keskkonnainspektsiooni roll ja ülesanded	6
Järelevalve	7
Keskkonnakaitse	8
Kaevandamise kontroll võeti suurema tähelepanu alla	9
Keskkonnainspektsiooni ettekirjutusel likvideeriti Harjumaal mitu võimalikku reostusallikat	11
„Teeme ära” kampaania jäätmed jäid kogu 2009. aastaks Raadile ja Harkusse	12
Kohtla vallas tekkinud reostuse põhjuste uurimine ja reostuse likvideerimine	14
Keskkonnainspektsioon kontrollis koos teiste järelevalveasutustega põllumajandustootjaid	16
Keskkonnakaitse olulisemate valdkondade rikkumised	18
Looduskaitse	21
Kotkakaamera peatas ebaseadusliku raie	22
Ehitamine eeldab korrektset planeeringut	23
Virtuaalse maailma võimalused laiendavad inspektorite tööpõldu	25
Jahindus ja jahijärelevalve	26
Looduskaitse olulisemate valdkondade rikkumised	28
Kalakaitse	30
Andmete ristkontroll toob välja rikkumised	31
Kalapüügikontroll Läänemeresel ...	
... ja Loode-Atlandil	32
Röövpüügivahendid läksid muuseumi	34
Peipsi järv vabanes rohkem kui paarisajast vanast nakkevõrgust	35
Kalakaitse valdkonna rikkumised	36
Valvetelefon 1313	38
1313 sai keskmiselt paar tuhat teadet kuus	39
Koostöö	40
Teised keskkonnajärelevalvega tegelevad asutused	40
Järelevalveasutuste koostöö	41
Rahvusvaheline koostöö	42
Statistika	43
Keskkonnaalaste õigusrikkumiste dünaamika 2000–2009	43
Koondandmed	44
Õigusrikkumised maakonniti 2007–2009	44
Õigusrikkumised valdkonniti 2007–2009	46
Kontaktandmed	48





Hea lugeja!

2009. aasta oli Keskkonnainspeksioonile nagu ka kõigile teistele Eesti ettevõtetele ja asutustele keeruline, kuid mitmest eelarvekärpest hoolimata saime oma kohustustega hakkama. Kontrollimiste arv püsis eelnenud aastaga võrreldes peaaegu samal tasemel: 2008. aastal tegime 10 707 ning 2009. aastal 10 301 kontrollkäiku. Õnneks ei kasvanud märkimisväärselt ka keskkonnarikkumiste arv, mida võinuks keerulise majandusolukorra tõttu karta. Aastal 2009 registreeris inspeksioon 3834 rikkumist, aasta varem oli rikkumisi 3649.

Kahjuks tõmbas alanud majanduskriis kriipsu meie plaanidele saada 2009. aastal juurde kümme uut inspektorikohta. Jätkasime sama koosseisuga ehk 240 töötajaga, mida ei ole just palju, kui võtta arvesse lisandunud ülesandeid, nagu näiteks küllalt suurt ressursi nõudev põllumajandustootjate kontroll koos PRIA ja teiste järelevalveasutustega.

Kõigest hoolimata jätkasime 2009. aastal mitut järelevalve tõhustamiseks mõeldud arendustegevust. Üks olulisemaid ettevõtmisi oli valvetelefoni 1313 protsessi uuendamine ja telefoni haldamise üleandmine Häirekeskusele, kellel on olemas selleks vajalikud tehnilised lahendused. Ühtlasi täpsustasime kõnede vastuvõtmise ja edastamise protseduure, sealhulgas seoseid teiste organisatsioonidega. Keskkonnainspeksiooni valvetelefon 1313 on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas ainuke ööpäev ringi vastav telefoni number ning sellel on eriti oluline roll just kriiside puhul.

Jätkus inspektori elektroonilise töökeskkonna arendamine ja rakendamine. Andmebaas võimaldab kanda ühtsesse süsteemi kõik toimingud ja andmed alates kaebuse laekumisest kuni kontrolli tulemusteni, viimased seotakse aga tööplaaniga. Selle abil tekib kontrollimistest täielikum ülevaade ja saame andmeid paremini analüüsida.

Positiivsena võib märkida ka trahvide ja keskkonnakahjude sissenõudmise tõhustamist. Selleks on meil loodud toimiv süsteem ja selle teemaga tegeldakse järjekindlalt.

2010. aastal seisab Keskkonnainspeksioonil ees uus ülesanne: peaksime saama uurimisasutuse staatuse. Sellise otsuse on asjassepuutuvad ministeeriumid teinud ja plaanide kohaselt alustame keskkonnakuritegude menetlemist aasta teisel poolel. Meie töötajad on menetlenud mitmeid kriminaalasju, näidates, et oleme suutelised lahendama suuri ja kaalukaid juhtumeid. Loomulikult eeldab meie uus roll ladusat suhtlemist prokuratuuriga, kellega teeme koostööd juba praegu.

Teeme koostööd ka teiste järelevalveasutustega, olles veendunud, et see tagab järelevalve tulemuslikkuse. Sama oluline on ka eestimaalaste suhtumine ja käitumine, sest mida teadlikumad ja seaduskuulekamad on kodanikud, seda vähem tuleb ette keskkonnaprobleeme.

Soovin kõigile keskkonna kaitsel tegutsevatele ametkondadele ja inimestele jätkuvalt jõudu ja entusiasmi! Üheskoos suudame rohkem!

Peeter Volkov

Keskkonnainspeksiooni peadirektor

Keskkonnainspektsiooni roll ja ülesanded

Keskkonnainspektsiooni ülesanne on looduskeskkonna ja -varade kasutamise järelevalve kõigis keskkonnakaitse valdkondades, olgu siis tegemist metsa-, maapõue- või kalakaitsega, jäätmekäitluse, pakendi- või välisõhuprobleemidega, kokku paarikümnes valdkonnas.

Peale Keskkonnainspektsiooni tegelevad keskkonnajärelevalvega kohalikud omavalitsused ja hulk riigiasutusi, kuid seda vaid teatud valdkondades. Keskkonnajärelevalve peamine tegija on Eestis seega Keskkonnainspektsioon.

Keskkonnainspektsioon on keskkonnavalaste väärtegade kohtuväliseks menetlejaks ning teeb edasilükkamatuid uurimistoiminguid kriminaalasjades.

Järelevalve tegemisel on Keskkonnainspektsioonil õigus rakendada seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitse abinõude elluviimiseks. Samuti on inspektsioonil õigus peatada keskkonda kahjustav või ohustav tegevus või loodusressursi kasutamise seotud õiguspärane tegevus, kui see seab ohtu inimeste elu, tervise või vara.

Inspektsioon korraldab ka selgusetu kuuluvusega loodussaaduste ja selgusetu kuuluvusega loodussaaduste hankimise vahendite hoidmist, müümist ja tagastamist seaduslikule valdajale, samuti nende hävitamist.

Seaduses sätestatud juhtudel korraldab Keskkonnainspektsioon omavolilise ehitise likvideerimise.

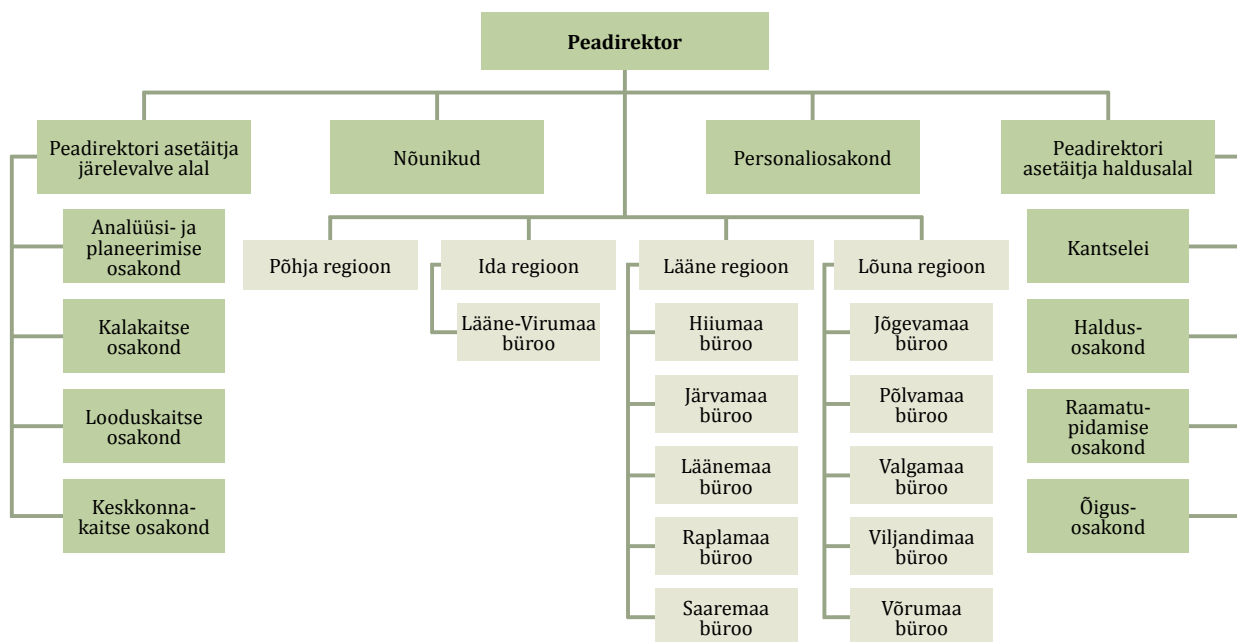
Keskkonnainspektsioon on oma struktuuriüksustega esindatud kõigis maakondades. Inspektsiooni koosseisu kuuluvad Tallinnas paiknev keskus ja neli regiooni: Põhja, Ida, Lõuna ja Lääne regioon keskustega vastavalt Tallinnas, Jõhvis, Tartus ja Pärnus.

Igapäevast keskkonnajärelevalvet teevad regionaalsed üksused. Põhitegevust suunavad ja

koordineerivad keskuse koosseisu olevad keskkonnakaitse, looduskaitse ja kalakaitse osakonnad.

Keskuse koosseisu kuuluvad veel tugiteenuseid pakkuvad osakonnad: õigusosakond, personali osakond, analüüsi- ja planeerimise osakond, haldusosakond, raamatupidamise osakond ja kantselei.

Keskkonnainspektsiooni struktuur



Järelevalve

Keskonnainspeksioonis rakendatakse alates 2008. aastast valdkondlikku juhtimist. See tähendab, et nii keskuse kui ka regioonide tasandil on sisuline töö jaotatud kolme valdkonna vahel, milleks on keskkonnakaitse, looduskaitse ja kalakaitse.

Kuna keskkonnajärelevalve koosneb väga paljude erinevate valdkondlike õigusaktide täitmise kontrollimisest, ei ole mõeldav, et üks ja sama inspektor suudaks ühesuguse kvaliteediga kontrollida näiteks kalatöötlemisettevõtteid või kemikaalinõuete täitmist mõnes suures keemiatööstusettevõttes. Kontrollimisel on vaja peale vastava valdkonna õigusaktide tunda ka selle valdkonna spetsiifikat.

Valdkondlik juhtimine tagab menetluste kvaliteedi kontrolli ja ühtlustamise nii regiooni sees kui ka regioonide vahel, mis on väga oluline seaduste ühetaolisel rakendamisel.

Keskkonnakaitse valdkond hõlmab selliseid alamvaldkondi nagu jäätmed, vesi, välisõhk ja maa-põueressursid ehk valdkondi, mis on suuresti seotud inimtegevusega.

Looduskaitse alla kuuluvad sellised traditsioonilised järelevalvevaldkonnad nagu metsakaitse, kaitstavate loodusobjektide kaitse, jahipidamine, samuti ranna- ja kaldakaitse ning uuema valdkonnana ohustatud taime- ja loomaliikide kaitse.

Kalakaitse valdkonnas tegeldakse arusaadavalt kalapüügi järelevalvega, mille hulgas on ka kalatöötlemisettevõtete kontrollimine. Lisaks järelevalvele rannikumeres ja sisevetel osalevad Keskonnainspeksiooni inspektorid ka Läänemere ja Põhja-Atlandi ühiskontrollimistel.

Järelevalvet tehakse suures osas tööplaanide alusel, kuid selle kõrval kulub üsna palju ressursi ka inspeksioonile laekuvate kaebuste kontrollimisele.





Inspektor kontrollib Tallinna reisisadamas tolli poolt kinni peetud kaubikut, millega üritati 82 vana akut ja muid elektroonikaromusid Soomest Lähti transportida. Keskkonnainspeksioon määras ohtlikke jäätmeid ilma vajalike lubadeta ühest riigist teise vedanud Läti kodanikule trahvi ja toll konfiskeeris akud.

Keskkonnakaitse

Koos inimeste heaolu suurenemisega tekib hulk probleeme, mis on otsesemalt või kaudsemalt seotud keskkonnaga. Kasvab vajadus loodusvarade järele: neid on tarvis nii elektri tootmiseks, keemiatööstusele tooraine saamiseks kui ka tee- ja elamuehituseks. Et loodusressursside kasutamisele kaasnevad keskkonnamõjud oleksid võimalikult väiksed ning loodusvarasid jätkuks ka meie järeltulevatele põlvetele, on nende kasutamisele seatud kindlad tingimused. Suurema nõudluse korral kipuvad aga keskkonnanõuded tagaplaanile jääma. Näiteks hiljutise ehitusbuumi ajal kasvas vajadus ehitusmaavarade järele ning kaevandamise kontroll näitaski, et mitmes karjääris on maavarasid kaevandatud lubatust rohkem.

Tootmise ja tarbimise tagajärjel tekib suur hulk jäätmeid, mida ei käidelda iga kord sugugi nõuetekohaselt. Aastal 2008 korjati üleriigilise koristuskampaania käigus loodusest kokku üle 10 000 tonni jäätmeid. Võib arvata, et talgutel osalenud 50 000 vabatahtlikku ja ka nende pere liikmed toimivad oma majapidamises tekkivate

jäätmetega nii, nagu peab, kuid ikka on hulgaliselt neid, kelle jaoks on ainuvõimalik moodus jäätmetest vabaneda viia need kusagile loodusesse. See näitab, et inimeste suhtumine ja harjumused ei muutu üleöö. Kuidagi ei saada lahti ka jäätmete põletamise kombest.

Üheks valukohaks on ohtlike jäätmete käitlemine, sealhulgas nende riikidevaheline vedu. Aastal 2009 tabasime tänu heale koostööle Maksu- ja Tolliametiga mitu autot, millega Läti kodanikud üritasid vanu akusid ebaseaduslikult üle piiri toimetada.

2009. aastal kerkis üles üks uus probleem, mis oli samuti seotud meie lõunanaabritega. Nimelt üritati teha Lätis kokku korjatud Eesti pandipakendi määrgisega pudeleid rahaks Valga ja Pärnu taaraautomaatides. Kui Eestis on tagatisraha süsteem toimunud juba viis aastat, siis Lätis see süsteem ei toimi. Inimeste teavitamiseks pani Keskkonnainspeksioon taaraautomaatide juurde selgitavaid silte, samuti räägiti probleemist Läti ajakirjanduse vahendusel. Seaduserikkumise eest on määratud ka trahve.

Eelneva põhjal võib öelda, et keskkonna ehk niinimetatud pruuni valdkonna teemadering on laining probleemid muutuvad üha spetsiifilisemaks ja keerukamaks. See tähendab, et ka järelevalves on rõhk kandunud järjest enam looduskaitset keskkonnakaitsele.

2009. aastast võib tuua positiivsena esile põllumajandustoetuste taotlejate nõuetele vastavuse eduka kontrolli, maapõuealase järelevalve tõhusamaks muutumise ning mitme reostusohtriku objekti likvideerimise, millest räägime järgnevalt pisut täpsemalt.

Kaevandamise kontroll võeti suurema tähelepanu alla

Kaevandamisega seotud küsimused tõusid teravalt päevakorda 2009. aasta kevadel, kui Riigikontroll tõi oma auditiga välja selle valdkonna puudused. Riigikontroll jõudis järeldusele, et kontroll kaevandamise üle on puudulik ning seetõttu on paljud ettevõtted kaevandanud lubatud mahtudest rohkem.

Probleemid tulenesid eeskätt vastutuse hajumisest. Nimelt jaguneb kaevandamise riiklik korraldus kahe ministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel. Keskkonnajärelevalve asutusteks on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas olevad Keskkonnainspeksioon, Maa-amet ja Keskkonnaamet, lisaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas tegutsev Tehnilise Järelevalve Amet. Kohaliku omavalitsuse tasandil teevad järelevalvet omavalitsused.

Õiguslikult on kaevandamine reguleeritud maapõueseaduse ja kaevandamiseseadusega.

Keskkonnainspeksioon kontrollib keskkonnanoüete täitmist ja loa nõuetest kinnipidamist, menetleb väärtegusid ning teeb esmaseid uurimistoiminguid kriminaalasjades. Maa-amet jälgib maakasutuse, maakorralduse ja maaarvestuse nõuetest kinnipidamist ning on samuti seadusega sätestatud juhtudel väärtegude kohtuväliseks menetlejaks.

Keskkonnaamet kontrollib maapõueseaduse ja keskkonnatasude seaduse nõuetest kinnipidamist, st mahuaruannete esitamist, aruannete korrigeerimist ja korrastamiskohustuse täitmist.

Ohutusnõuded ja planeering on Tehnilise Järelevalve Ameti ülesanne. See amet kontrollib kaevandamiseseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides ettenähtud nõuetest kinnipidamist, sealhulgas kaevandamisele sätestatud ohutusnõuete täitmist ja markseideritöö nõuetele vastavust.

Kohalikud omavalitsused kontrollivad volikogus heakskiidetud keskkonnaeeskirjadest kinnipidamist ja maapõueseaduses toodud mullakaitse nõuete täitmist.

Keskkonnaminister tegi 2009. aasta suvel majandus- ja kommunikatsiooniministrile ettepaneku moodustada kaevandamise järelevalve tõhusamaks korraldamiseks töörühm.

Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel alustati 2009. aastal kaevandamisemahtude ülemõõdistamist. Kui seni oli kaevandamise järelevalves pööratud peatähelepanu mahuaruannete esitamisele, siis nüüd kontrollitakse järjest rohkem kaevandamisemahtudest ja -piiridest kinnipidamist. Aastal 2009 tehti selleks kontrollmõõtmisi kümnes karjääris ning kõigis neis tuvastati võimalikke õigusrikkumisi. Kui suurem osa sellest teabest ootab alles läbivaatamist, siis ühe rikkumise kohta on inspeksioon uurimistoimingud lõpetanud ning edastanud kriminaalasja materjalid uurijale.

Maa-amet jätkab 2009. aastal SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel alustatud projekti „Kaevandamise aerokontroll”, millega kontrollitakse maavaravaru kaevandamisemahte, mäeeraldise piiridest kinnipidamist ja esitatud andmete õigsust. Lisaks asus Maa-amet kontrollima kaevandamisloa taotlustes märgitud maavaravaru mahte.

Kui 2009. aastal mõõdistati ülelendudega 68 mäeeraldist, siis 2010. aastal suureneb kontrollitavate hulk 200-ni.

Kontrolli tulemused, mis sisaldavad teavet loata kaevandamise kohta, laekuvad menetlemiseks



Ehitusbuumiga kaasnes suurem vajadus ehitusmaavarade järele ja nagu kontrollimine näitab, kaevandati tihti peale lubatust rohkem.

Keskkonnainspeksioonile. Seni õhust kontrollitud mäeeraldistest on inspeksiooni huviorbiiti jäänud 17 karjääri. Võrreldes 2008. aastaga on inspeksiooni plaaniliste kontrollimiste arv kaevandamisobjektidel suurenenud kolm korda.

Keskkonnainspeksioonil on 2010. aastal plaanis kontrollida 76-t kaevandamisega tegelevat ettevõtet (2009. aastal kontrolliti 84 ettevõtet). Lisaks tööplaani täitmisele kontrollitakse jooksvalt laekuvaid kaebusi.

Karjäärides pööratakse enim tähelepanu markšneideritööde eest vastutava isiku pädevusele, markšneidermöödistamiste korrapärale ja nende tulemustele, mahuaruandluse esitamisele ja selles kajastatud mahtudele, piiride tähistamisele ja piiridest kinnipidamisele ning korrastamisele, sh mulla ja kaevise võõrandamisele.

Seoses tõhusama kontrolliga on tõusnud avastatud rikkumiste arv. Kontrollitud objektide arv on suurenenud kolm korda ning sama palju on kasvanud ka tuvastatud rikkumiste arv.

Kaevandamisega seotud rikkumised jagunevad põhiliselt kaheks: kaevise võõrandamised Keskkonnaameti nõusolekuta ja loata kaevandamine. Samas ei saa öelda, et kõik rikkumised on toime pandud tahtlikult – suurema osa rikkumiste põhjuseks on ikkagi hooletus.

Kokkuvõttes võib öelda, et Riigikontrolli audit on andnud tõuke suuremateks muutusteks, mis omakorda võib saada aluseks parema keskkonnajärelevalve tekkimisele ja kaevandamisalaste õigusaktide väljatöötamisele. Vaieldamatult on selles tähtsaim roll ettevõtjail endil, kelle võimuses on tagada tugeva omanikujärelevalve abil kontroll oma tegevuse üle. Pädeva markšneideri kohalolek karjääris, kes juhib kaevandamisloa omaniku tähelepanu õigel ajal võimalikele sea-duserikkumistele, aitab vältida soovimatute olukordade teket.

Kui rääkida keskkonnakahjust, siis 2009. aastal tekitati loata kaevandamisega looduskeskkonnale kahju kogusummas 35 miljonit krooni. Suurima ülekaevandamise, millele on juhtunud tähelepanu

ka Riigikontroll, tuvastas Keskkonnainspeksioon 2008. a Võrumaal Nogopalus, kus kaevandajaks oli Kagu Teedevalitsus. Keskkonnainspeksioon hindas seal 2009. aastal keskkonnakahju suuruseks 22,8 miljonit krooni. Inspeksioon esitas pretensiooni loata kaevandamisega tekitatud kahju vabatahtlikuks hüvitamiseks, aga menetlust ei alustatud, sest endise Kagu Teedevalitsuse ja nüüdse Lõuna Teedekeskuse näol on tegemist Maanteeameti hallatava riigile kuuluva ettevõttega Kagu Teed. Sellest tulenevalt ei kuulu kõnealuse juhtumi lahendamine Keskkonnainspeksiooni pädevusse ja on edastatud seisukoha võtmiseks Keskkonnaministeriumile.

Suuruselt teine tsiviilhagi on esitatud Lääne Politseiprefektuurile seoses aktsiaseltsi Nordkalk loata kaevandamisega Kurevere II dolokivimaardlas tekitatud varalise kahju (11,4 miljonit krooni) sissenõudmiseks. Väikseima kahju summana nõudis inspeksioon 2009. aastal sisse 4928 krooni. See juhtum oli seotud ebaseadusliku kaevandamisega Valgamaal juba suletud Hummuli karjääris, kust isik soovis võtta tee-ehituseks vajalikku materjali. Peale nende kolme juhtumi esitati 2009. a keskkonnakahju vabatahtlikuks hüvitamiseks pretensioonid aktsiaseltsile Ropka Liiv Tartumaal Aardlapalu liivakarjäärist loata kaevandamise eest ja aktsiaseltsile Teede REV-2 Harjumaal Tammemäe II liivakarjäärist loata kaevandamise eest. Lisaks on osaühing Hagudi Kruus hüvitanud kaevandamisega tekitatud keskkonnakahju summas 715 239 krooni.

Keskkonnainspeksiooni ettekirjutusel likvideeriti Harjumaal mitu võimalikku reostusallikat

Eestis leidub tootmishooneid ja rajatisi ning Nõukogude sõjaväe käsutuses olnud territooriume, kus tegevus on ammu lõppenud, kuid kus leidub endiselt kütusejääke, kemikaale või muid ohtlikke jäätmeid.

Seadus näeb ette, et jäätmed peab kõrvaldama ennekõike nende tekitaja. Kui jäätmetekitaja ei ole teada, siis on see ülesanne maaomanikul, seda ka juhul, kui jäätmed on maa eelmise omaniku ajast. Kui kinnistu kuulub riigile, korraldab

jäätmete kõrvaldamise üldjuhul Keskkonnaamet. Seaduse järgi peab Keskkonnaamet tegema seda juhul, kui väärtemenetlusest on möödas aasta ning selleks ajaks ei ole jäätmetekitajat leitud, või kui puudub isik, kellele ettekirjutus teha. Keskkonnasaaste ohu korral tuleb reostus likvideerida kohe.

Jäätmete kõrvaldamine on üsna kulukas ja aeganõudev ettevõtmine ning seetõttu edeneb ka hoonete lammutamine ja koristamine soovitud aeglasemalt.

Muret teeb asjaolu, et tihti võib sellistesse hoonesse või neile territooriumidele vabalt juurde pääseda ning sinna võivad sattuda isikud, kellel ei pruugi olla parimad kavatsused. Näiteks võivad metalliotsijad keerata kütusejääke sisaldava mahuti selle kättesaamiseks küllili ning tekitada suure keskkonnareostuse.

Keskkonda saastavad ained võivad sattuda õhku, vette või pinnasesse, ohustada inimeste tervist ja keskkonda ning põhjustada varalist kahju. Saastunud paiga puhkeotstarbeline või muu õiguspärane kasutamine võib edaspidi olla häiritud.

Keskkonnainspeksioon avastab ohtlikke ehitisi ja rajatisi või tootmisterritooriume igapäevase järelevalve käigus, samuti saadakse nende kohta teateid asutustelt ja elanikelt.

Üks selline keskkonnale ja elanikele ohtlik rajatis asus Tallinnas Põhja puiestee 37 kinnistul. Kuna-gisest Tallinna katlamajale kuulunud masuudihoidlast sai Keskkonnainspeksioon teada Põhja Politseiprefektuurilt, kes uuris sellel kinnistul toime pandud kuritegu.

Keskkonnainspeksioon tegi juba 2007. aasta lõpus kinnistu tollasele omanikule ettekirjutuse kõrvaldada kinnistult mahajäetud masuudimahutid ning neis sisalduvad masuudijäägid. Siis aga vahetus kinnistu omanik ning ettekirjutuse täitis juba uus omanik, osaühing Mere Kinnisvara.

Tegemist oli väga suuremahulise ja aeganõudva tööga, kusjuures palju aega kulus ettevalmistustöödeks. Kõigepealt tuli teada saada, mis ainet ja kui palju mahutites on, seejärel oli vaja leida ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks pädev ettevõtte ning saada Tallinna Linnavalitsusest lammutus-



Viimsis asunud vana kütusehoidla mahutitest pumbati välja 540 t naftasaaduste jääke.

töödeks vajalikud load. Alles seejärel sai hakata reostusohtlike mahuteid likvideerima.

Vanad betoonist mahutid puhastati jääkidest, lammutati ja purustati. Kinnistult kõrvaldati kokku 640,5 tonni õli sisaldavaid jäätmeid ning 15 tonni mahutite põhjaseteid.

2009. aasta juunis likvideeriti Keskkonnainspektsiooni ettekirjutusel ka Viimsis kunagisele Kirovi kalurikolhoosile kuulunud vana kütusehoidla. Kinnistu praegune omanik pumpas kahest maapealsest ja kahest maa-alusest mahutist ning torustikust välja ühtekokku 540 tonni naftasaaduste jääke. Kütusemahutid koos maapealsete rajatistega lammutati.

Detsembris vabanes Paldiskis asuv kinnistu sinna maetud kemikaalivaatidest. Sellelt osahingule Raudver kuulvalt laoterritooriumilt leiti maasse kaevatuna kümme 230-liitrist metallvaati, millest neli olid täidetud väävelhappega. Kes ja millal

vaadid kinnistule mattis, ei ole selgunud. Vaatide välimust ja seisukorda arvestades võisid need pärineda nõukogude ajast.

„Teeme ära” kampaania jäätmed jäid kogu 2009. aastaks Raadile ja Harkusse

2008. aastal korjasid vabatahtlikud talgulisel üle-eestilise prügikoristuskampaania käigus meie metsadest, kraavipervedelt ja mujalt loodusest kokku üle 10 000 tonni jäätmeid. Paraku seisis osa neist jäätmetest veel 2010. aasta kevadelgi ajutistel ladestusplatsidel Raadil ja Harkus, sest neid käitlema pidanud osahingud Utileek ja Utileek Lõuna ei suutnud oma kohustusi täita.

Probleemid, arutelud ja vaidlused jäätmete ümber jätkusid kogu 2009. aasta.

Tartus endisel Raadi lennuväljal seisavad koristuskampaania käigus kogutud jäätmed koos muude kogutud jäätmetega ning nende edasine saatus sõltub peaasjalikult maaomaniku, Raadi arenduse otsustest ja tegevusest. Maakasutuseks sõlmitud rendileping lõppes 2009. aasta lõpus ning lepingu järgi oleks pidanud Utileek Lõuna jäätmete hoiuplatsina kasutatava maa 30. oktoobriks tagastama, mida aga ei juhtunud.

Jäätmete ladestamist Raadi lennuväljale ei saanud käsitada rikkumisena, sest Utileek Lõunal oli selleks luba olemas. Tõsi küll, 2009. aasta sügisel muutis Keskkonnaamet Utileek Lõunale väljastatud jäätmeluba nii, et uusi jäätmeid sinna juurde viia ei tohi.

Pärast osaühingu Utileek mitut lubadust koristada ära Harjumaal Harkus olevad jäätmed alustas Keskkonnainspeksioon ettevõtte suhtes haldusmenetluse. 2009. aasta augusti lõpus tegi inspeksioon Utileegile ettekirjutuse, millega määras jäätmete koristamise tähtajaks 2009. aasta novembri lõpu. Ettekirjutus nägi ette, et kui jäätmed ei ole määratud tähtajaks ära viidud, rakendatakse järgmise sammuna sunniraha.

Kuna ettenähtud kuupäevaks oli ettekirjutus täitmata, määras Keskkonnainspeksioon osaühingule Utileek kolm korda 35 000 krooni suuruse sunniraha. Pärast sunniraha tähtaja möödumist 2010. aasta märtsis alustas inspeksioon asendustäitmise ettevalmistamist. See tähendab, et

Selliselt vaalu lükatuna seisid prügikoristuskampaania jäätmed Harkus veel 2009. aasta lõpus.



jäätmete koristamiseks leitakse teine ettevõtte ning koristuskulud nõutakse hiljem Utileegilt tagasi.

Koristuskampania käigus Raplasse kogutud jäätmete probleem lahenes siiski veel 2009. aastal, kui Utileek koristas need ära Rapla vallavalitsuse ettekirjutuse alusel.

Kohtla vallas tekkinud reostuse põhjuste uurimine ja reostuse likvideerimine

2009. aastal ühtki väga ulatuslikku mere- ega maismaareostust ette ei tulnud, kuid päris ilma reostusteta ei möödunud seegi aasta. Ühe näitena

võib tuua Ida-Virumaal Kohtla vallas tekkinud vee- ja pinnasreostuse.

6. märtsil tuli Keskkonnainspeksiooni valve-telefonile teade, et Kohtla valla Järve külas Tallinna–Narva maantee äärses kraavis on kütusereostus. Kraavipõhjas oli näha musta värvi ainet ning õhus levis naftatootele iseloomulik tugev lõhn.

Kontrollimisel selgus, et reostus väljus kraavi suudmes olevast maa-alusest betoontorust ja kulges mööda jääga kaetud kraavipõhja edasi. Olukorra muutis ohtlikuks asjaolu, et maanteekraav on ühenduses Esna kraaviga, mis suubub Pühajõkke.

Küsimus: kust reostus alguse sai?





Värvainet sisaldav vesi on jõudnud kraavi.

Päästjad paigaldasid reostuse leviku tõkestamiseks poomid, kuid reostus laienes, mistõttu tuli neil mõne päeva pärast paigaldada lisatõkked.

Keskkonnainspeksiooni ülesanne on selgitada reostuse puhul välja selle allikas või reostaja ning selleks alustas inspeksioon väärteomenetlust. Kogutud materjalide ja tõendite alusel oli inspektoritel põhjust oletada, et reostus on kraavi sattunud ühel kinnistul asuvas kanalisatsioonikaevust.

Küsimus oli, kuidas seda kindlaks teha. Esialgu kaaluti varianti lasta torustikku spetsiaalne robot, mis oleks viinud uurijad reostusallikani. Selgus aga, et robotit võib kasutada ainult puhtas torustikus ja selle kasutamine oleks väga kalliks läinud. Seejärel pöördusid Keskkonnainspeksiooni Ida regiooni inspektorid soojustrasside pesemisega tegeleva firma poole, kellele tuleb ka lekkeid kindlaks teha. Sealt saadi idee kasutada reostusallika kindlakstegemiseks värvainet.

Ekspertimendi jaoks tellis inspeksioon survepumbaga varustatud paakauto, et lasta spetsiaalse värvainega värvitud vesi kahtluse all oleval kinnistul kanalisatsioonikaevudesse. Seejärel moodustati jälgijatest kaks rühma: üks rühm jäi kinnistule, teine läks kraavi äärde. Esialgu tundus, et värvitud vee kanalisatsiooni laskmine selgust ei anna. Kui aga paarkümmend kuupmeetrit vett lasti kaevu, mille suhtes olid tekkinud kõige suuremad kahtlused, ei lasknud tulemused ennast kaua oodata. Veidi aja pärast helistasid teise rühma inspektorid ja kinnitasid, et betoontorust hakkas kraavi voolama värvitud vesi. Võeti vajalikud proovid.

Et tegemist oli keskkonnaohtliku olukorraga, mis tuli kiiremas korras likvideerida, võttis Keskkonnainspeksioon ka reostuse koristamise korraldamise enda peale. Selleks sõlmiti leping osahinguga Portlif Grupp, kes pumpas 170 meetri pikkusest ja 120 cm sügavusest kraavist lõpuks välja 132 tonni reostunud vett ning kooris

kraavipõhjust 627 tonni saastunud pinnast. Vesi käideldi hiljem Tallinnas firmas Ökoloog ja pinnas transporditi Raplasse aktsiaseltsi Ragn Sells kompostimisväljakule. Pinnase koorimise järel täideti kraavipõhja tekkinud süvend kruusaga.

Esialgu 900 000 kroonile hinnatud koristustööd läksid oletatust suurema mahu tõttu üle kahe korra kallimaks. Koristamisega seotud kulud võttis algul enda kanda riik, kuid kui süüdlane selgub, nõutakse kulud temalt välja.

Et tegemist oli oluliselt keskkonda kahjustanud reostusjuhtumiga, lõpetas Keskkonnainspeksioon juhtumiga seoses alustatud väärteomenetluse ning edastas materjalid Viru ringkonnaprokuratuurile, kus alustati kriminaalmenetlust.

Keskkonnainspeksioon kontrollis koos teiste järelevalveasutustega põllumajandustootjaid

2009. aastal rakendus Eestis põllumajandustootjate nõuetele vastavuse süsteem ning PRIA kaudu põllumajandustootjatele makstavad põllumajandustoetused seoti nõuetele vastavusega.

Kontrollimise eeltöid alustati juba paar aastat varem. Lepiti kokku, et kontrollivad PRIA, Keskkonnainspeksioon, tollane Taimetodangu Inspeksioon ning Veterinaar- ja Toiduamet ehk kõik kolm põllumajandussektori kontrolliasutust. Selleks, et tulemused oleksid üheselt arusaadavad ja võrreldavad, oli varem

Naftasaaduste hoidmisehitised peavad vastama veeseaduse nõuetele.



välja töötatud ühtne metoodika ning valitud välja nõuded, mille täitmist hakati kontrollima. 2009. aasta varakevadel sõlmis kontrollimise juhtrollis olev PRIA teiste ametkondadega koostöölepped, millega kinnitati peamised protseduurid ning lepiti kokku omavahelises teabevahetuses.

Keskkonnainspeksioon kontrollis oma pädevusest tulenevalt keskkonnanormidest kinnipidamist. Taimetoodangu Inspeksioon ning Veterinaar- ja Toiduamet jälgisid vastavalt taimetervise ja loomaterviseiga seotud nõuete täitmist.

Tegemist oli uue ja töömahuka ülesandega. Ehkki inspeksioon kontrollib põllumajandustootjaid ka igapäevase järelevalve käigus, lisandus nõuetele vastavuse kontrolliga täiesti uus kohustus: keskkonnarikkumise avastamisel tuli anda hinnang selle mõju ja ulatuse kohta. Ülesande muutis töömahukaks vajadus kontrollida toetuse taotleja igat põldu, rohumaad ja põllumajandusrajatist, arvestades looduskaitseadusest tulenevaid nõudeid ning ka võimalikke erinõudeid. Nimelt kehtib põllumajandustootjatele, kelle maa asub kaitse- või hoiualal või püsielupaigas, hulk kitsendusi.

Nõuetele vastavuse kontrollvalimis oli 168 taotlejat. Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid kontrollisid Keskkonnainspeksioon ja Taimetoodangu Inspeksioon 39 korral. Vihjete põhjal võeti valimisse 27 taotlejat.

Keskkonnainspeksiooni inspektorid tegid ühtekokku 207 kontrolli.

Kokku tuvastati rikkumisi 223 taotleja puhul, sealhulgas ilmnes kaks tahtlikku rikkumist. Üks neist oli seotud heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste nõuete mittetäitmisega ning teine kohustuslike majandamisnõuete keskkonnavaldkonna nõuete rikkumisega.

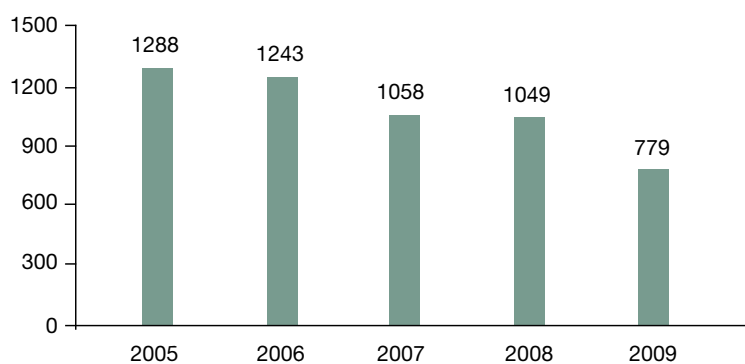
Keskkonnavaldkonnas tuvastati rikkumisi nelja taotleja juures, kusjuures üks juhtum läks kirja tahtliku rikkumisena (kaitsealad). Üks rikkumine oli ohtlike ainete nimistusse kuuluvate ainete otsene või kaudne heide loodusesse ning teine eiras nõuet, et naftasaaduste hoidmise ehitised peavad vastama veeseaduse nõuetele. Kaks rikkumist olid seotud nõudega, et põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende loomade kaheksa kuu sõnniku- (ja virtsa)kogused. Kolm rikkumist oli samuti seotud sõnnikumajandusega.

Et nõuetele vastavust kontrolliti esimest korda, siis öeldi juba kevadel välja, et esimesel aastal ei vähendata rikkumise avastamisel toetussummat üle viie protsendi ja nii ka toimiti. Seega täitsid esimese aasta kontrollimised suuresti kasvatuslikku rolli.

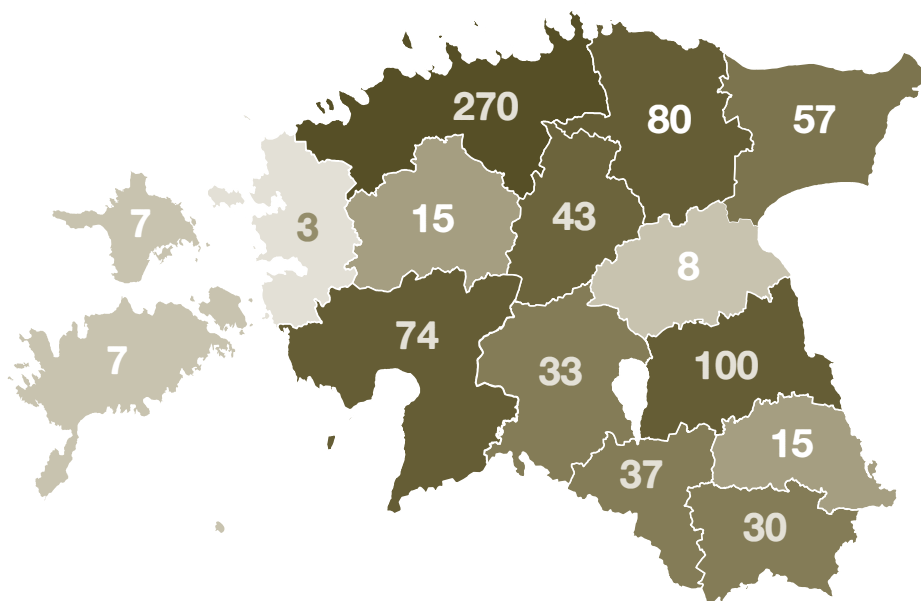
Kui sama taotleja juures tuvastatakse rikkumisi ka järgmistel aastatel, on karistused märksa suuremad. Teatud juhtudel võidakse taotleja lausa toetusest ilma jätta.

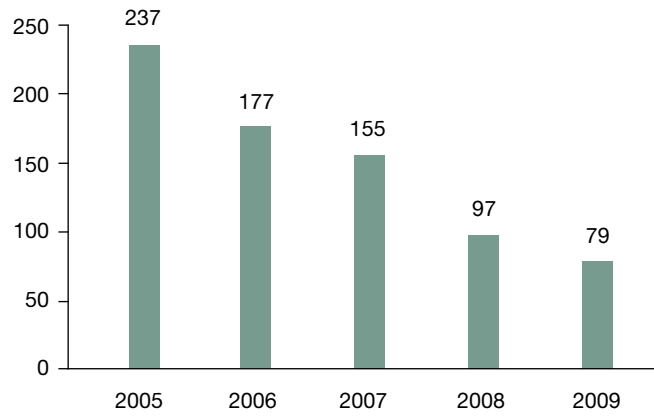
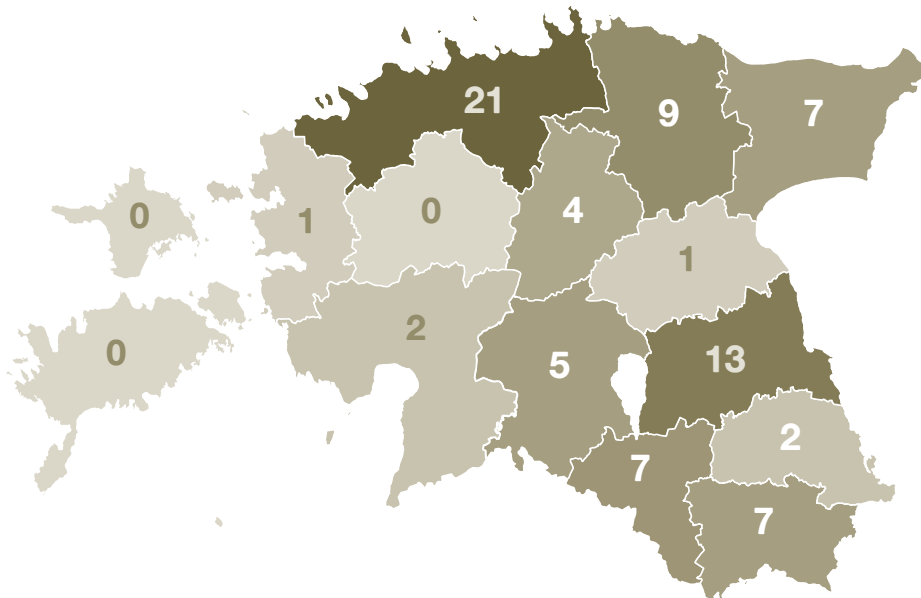
Keskkonnakaitse olulisemate valdkondade rikkumised

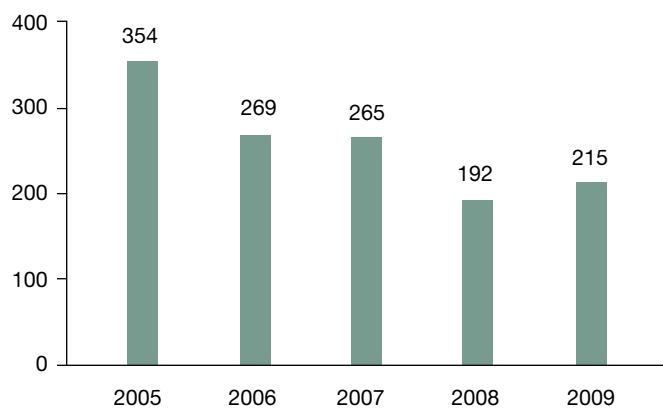
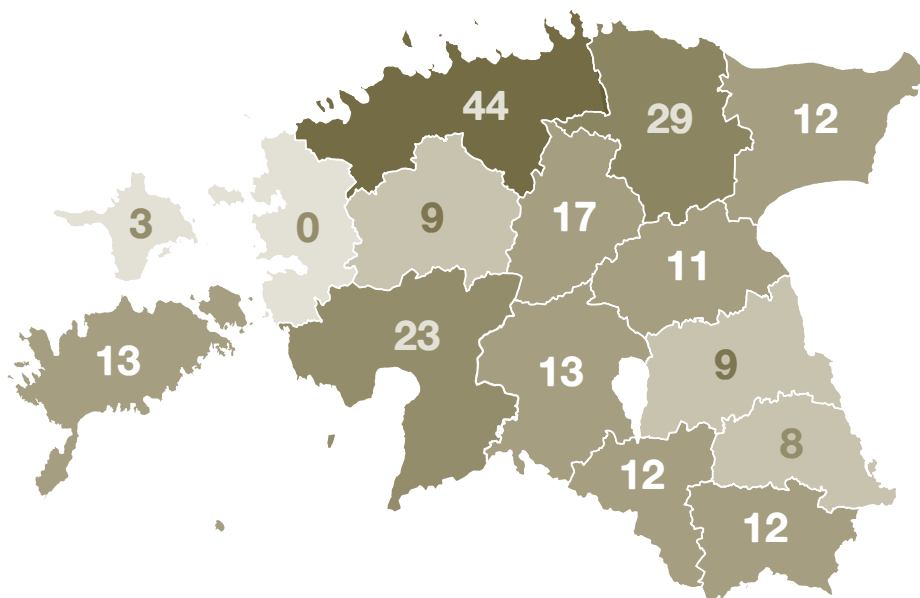
Jäätmekäitlusnõuete rikkumiste arv 2005–2009



Jäätmekäitlusnõuete rikkumiste arv maakonniti 2009



Välisõhu kaitse alaste rikkumiste arv 2005–2009**Välisõhu kaitse alaste rikkumiste arv maakonniti 2009**

Veekaitse nõuete rikkumiste arv 2005–2009**Veekaitse nõuete rikkumiste arv maakonniti 2009**

Looduskaitse

Looduskaitse mõiste ja vajadus ei vaja tõenäoliselt pikemat selgitamist, sest meie looduskaitse on seljataga juba auväärne saja-aastane ajalugu.

Kahtlemata on looduskaitse teinud aastate jooksul läbi suure arengu ja hulga muudatusi. Kui esialgu oli olemas vaid üks, lindude kaitseks loodud kaitseala, siis nüüd on meil terve kaitsealade võrgustik. Eestis oli 2008. aasta 31. detsembri seisuga 3442 kaitstavat loodusobjekti, sealhulgas 948 kaitseala, 343 hoiuala, 949 püsielupaika, 1197 kaitstavat looduse üksikobjekti ning 5 kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavat objekti. Ühtekokku hõlmasid need alad 1 517 000 hektarit, millest oli 779 000 hektarit maismaad.

Järjest laiahaardelisemaks on muutunud ka järelevalve tegija roll. Lisaks kohapealsete metsade, taimede ja loomade kaitsele peame andma oma panuse maailmas ohustatud liikide kaitseks. Samuti on muutunud järelevalve vahendid ja meetodid. Kõrvuti reaalse, kohapeal tehtava kontrolliga on olemas ka virtuaalne järelevalve – hoiame silma peal internetis toimuval.

Järelevalves on meile abiks meie koostööpartnerid nii riigi- kui ka erasektorist.

2009. aasta möödus ilma suuremate keskkonnarikkumiste ja -õnnetusteta. Aasta alguses tehti Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas ümberkorraldusi, millega likvideeriti Riiklik Looduskaitsekeskus ja moodustati Keskkonnaamet. Sellega seoses avaldati kahtlusi, et kaitstavate loodusobjektide järelevalves võib tulla märkimisväärsed tagasilööke. Õnneks seda ei juhtunud. Keskkonnainspektsiooni planeeritud järelevalvega oli kontroll kaitstavatel objektidel tagatud ning ka avastatud rikkumiste arv jäi samale tasemele. Kevad ja sellele järgnenud suhteliselt jahe ning keskmisest suurema sademetehulgaga suvi inimesi loodusesse väga ei kutsunud. Pisut väiksem külustusaktiivsus puhkealadel, metsades ja rabades laskis loodusel puhata ning toimetada oma parema äranägemise järgi.

Ranna- ja kaldakaitstes oli endiselt probleemiks mootorsõidukitega piiranguvõõndis sõitmine ja

ebaseaduslikud ehitised. Ehitistega seotud vaidlused on pikad – lahendi saavutamine võib võtta aastaid.

Nüüdseks on taandunud metsaõigusnormide rikkumised, eeskätt ebaseaduslikud raied, mis olid selle aastatuhande algusaastail suur probleem: ebaseaduslike raiete arv ja nendega kaasnenud keskkonnakahju on järjest vähenenud. Üks olulisemaid tegureid on selle juures asjaolu, et meie majandusruum on korrastunud ning ebaseaduslikult raiutud puidu müügi võimalusi enam peaaegu pole. Teisalt ei soosinud ka puiduturg aktiivset raiumist ja nõudluse puudumine vähendab pakkumist.

Sellest hoolimata esineb hooletusest või teadmatusest tingitud väiksemaid rikkumisi, nagu metsateatise esitamata või kasvava metsa raieõiguse päritolu kontrollimata jätmine, raietele kehtestatud nõuete eiramine jne.

Metsarikkumiste vähenemise taga on kindlasti ka inimeste, esmajoones metsaomanike teadlikkuse tõus, tugevnenud järelevalve, sealhulgas tänu järelevalveorganite koostööle. Iga päev laekub inspektoritele teateid, kus palutakse kontrollida mõnes metsatukas tehtavat raiet. Seega on täiesti kohane tuletada meelde vanarahva tarkust, et metsal on nii silmad kui ka kõrvad.

Tuleohutuse tagamiseks korraldasime 2009. aasta kevadel koos Päästeameti piirkondlike päästeasutustega üleriigilise reidi ning maakondades väiksemaid kontrollkäike eesmärgiga teadvustada inimestele lahtise tule ohtlikkust. Pidev puhkealade seire jätkus ka suveperioodil. Suuremaid metsa- ja maastikupõlenguid ei esinenud.

2009. aastal tehtud selgitustöö ja kontrollide tulemusena on CITES-i lisadesse kantud liikidest valmistatud mitmesugused tooted Eesti hulgi- ja jaeturul nüüdseks nõuetekohaselt märgistatud ning vajalike lubadega varustatud. Suuri probleeme ja teadmatust esines eelkõige ravimeid maaletoovate äriühingute asjaajamises. Müügil on eemaldatud nõuetekohaselt tähistamata tooted, samuti on kauplajatel olemas vastav teave.



Enne ebaseadusliku raie avastamist jõuti raiuda kolm leppa, kaks kuuske ja üks kask.

Kotkakaamera peatas ebaseadusliku raie

Tavaliselt tulevad ebaseaduslikud raied ilmsiks igapäevase järelevalve käigus või saame neist teada maaomanikelt. Üsna omapärane juhtum toimus aga Jõgevamaal, kus ebaseaduslikust raiest andis märku kotkakaamerast kostnud saehääl.

Aprilli keskpaigas sai Keskkonnainspeksioon MTÜ Kotkaklubi juhatuse liikmelt teate, et väikekonnakotka pesa juurde paigaldatud kaamerast on väga hästi kuulda saemüra, mis summutab isegi kotka häälitsused. Seega oli alust arvata, et pesapuu läheduses võib toimuda ebaseaduslik tegevus.

Parajasti oli väike-konnakotkaste pesitsusperiood, mil nende püsielupaikades on viibimine ja igasugune inimtegevus keelatud.

Sündmuskohale sõitnud keskkonnakaitseinspektorid tabasidki väike-konnakotka püsielupaiga läheduses kaks mootorsaega meest. Nende kohalike meeste tegevuse seaduslikkuse suhtes oli inspektoritel varemgi kahtlusi tekkinud. Mehed olid jõudnud langetada ja tükeldada mitu puud, kuid raiumiseks vajalik luba neil puudus. Inspeksioon alustas metsaseaduse rikkumise alusel väärteomenetluse ning karistas ühte meest 3000- ja teist 1200-kroonise rahatrahviga.

Ehitamine eeldab korrektset planeeringut

Et kaitsealadele, sealhulgas veekogude rannale või kaldale, ei kerkiks loodusväärtusi kahjustada võivad uusi hooneid ega rajatise, kehtestatakse neile aladele ehitustingimused detailplaneeringu või projekteerimistingimustega, sõltuvalt sellest, kas on tegemist tihe- või hajaasustusalaga.

Ehitamise korraldamisel on kõige olulisem roll kohalikel omavalitsustel, kes menetlevad detailplaneeringuid, väljastavad ehituslube ning teevad ka ehitusjärevalvet. Samas on viimastel aastatel tulnud ette juhtumeid, kus kohalik omavalitsus on jätnud ehitustegevuse korraldamisel looduskaitsekaalutlused tagaplaanile või lausa ise ebaseaduslikku ehitustegevust korraldanud.

Seaduserikkumisi võib ette tulla just valimiseelse hoogtöö käigus.

Keskkonnainspeksioon on kohalike omavalitsuste esindajaid seaduserikkumiste eest ka trahvinud. Näiteks määrati Rannu vallavanemale 12 000 krooni trahvi selle eest, et ta oli lasknud rajada teatrilava kaitse all olevasse Rannu parki ilma kaitseala valitseja nõusolekuta.

2009. aasta alguses andis Jõgevamaal Kasepää vallavanem korralduse ehitada Peipsi järve kaldale ehituskeeluvööndisse laululava. Samas ei olnud vald taotlenud ehituskeeluvööndi vähendamist ja puudus ehitusluba. Enne ehitustööde peatamist oli vallavalitsus jõudnud rajada laululava pinkide aluse muldkeha. Looduskaitseaduse rikkumise eest määrati vallavanemale 3000 krooni suurune rahatrahv.

Ebaseaduslikult Rannu parki püstitatud laululava tõi vallavanemale trahvi.



Keskkonnajärelevalve seaduse järgi on Keskkonnainspeksioonil õigus teha järelevalvet kohaliku omavalitsuse keskkonnakaitseliste üksikaktide seaduslikkuse üle ning teha puuduste avastamise korral omavalitsusele ettekirjutus õigusakti seadusega kooskõlla viimiseks. Kui omavalitsus ei ole seda ettenähtud aja jooksul teinud, saab inspeksioon pöörduda halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras protestiga halduskohtusse.

Selline juhtum leidis aset 2009. aastal. Nimelt kehtestati Otepää looduspargis detailplaneering ja väljastati projekteerimistingimused ilma kaitseala valitsejalt nõusolekut küsimata, misjärel kaitseala valitseja ehk Keskkonnaamet tegi Keskkonnainspeksioonile taotluse teha järelevalvet valla õigusaktide üle. Keskkonnainspeksioon esitas vallale ettepaneku viia detailplaneering seadusega kooskõlla, kuid kohalik omavalitsus keeldus, väites, et tal on oma territooriumil planeerimismenetluses otsustusõigus.

Tartu Halduskohus leidis, et looduskaitse seadus ei anna kohalikele omavalitsusele planeerimismenetluses piiramatut otsustamisõigust, sest seaduses on üheselt öeldud, et projekteerimistingimusi ei või väljastada ilma kaitseala valitseja nõusolekuta. Et protestitud korraldusel puudus Keskkonnaameti nõusolek, ei olnud korraldus õiguspärane ega kehtiva õigusega kooskõlas. Seega asus kohus seisukohale, et Keskkonnainspeksiooni protest tuleb rahuldada ja protestitud korraldus tühistada, sest kohalik omavalitsus oli ületanud projekteerimistingimuste väljaandmisel oma volituse piire.

Samuti leidis Tartu Halduskohus Riigikohtu seisukohast lähtudes, et planeerimismenetluses on menetluses osalevate keskkonnaorganite (kaitseala valitseja) nõusolek siduva tähendusega ning seetõttu ei oleks kohalik omavalitsus tohtinud ilma kaitseala valitseja nõusolekuta detailplaneeringut kehtestada.

Kohalik omavalitsus ei jäänud projekteerimistingimusi puudutava otsusega rahule ja esitas omakorda kaebuse Tartu Ringkonnakohtule.

Ehitistega seotud kohtuvaidlused on pikad ja võivad kesta aastaid, nagu näitab ka nn Sedini paadikuuri juhtum. 2008. aasta suvel alustas Keskkonnainspeksioon menetluse seoses Paunküla

veehoidla lähedale looduskaitsealuse Kiruverve järve äärde kerkinud ehitisega, mida omanik ise nimetab paadikuuriks. Looduskaitse seaduse järgi ei laiene veekogude äärde ehitamise keeld sadama- või veeliiklusehitistele, sealhulgas paadikuuridele, kuid inspeksiooni hinnangul ei mahu kahekorruseline, suurte akende ja rõududega ehitus, milles on ligi 60 m² põrandapinda, kuidagi paadikuuri mõiste alla.

Keskkonnainspeksioon esitas Tallinna Halduskohtule taotluse tühistada Kõue valla 2006. aasta korraldused, millega oli antud luba hoonestada kinnistu, sealhulgas rajada nn paadikuur ja tiik, kuid halduskohus jättis taotluse rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohus, kuhu Keskkonnainspeksioon asja edasi kaebas, tunnistas aga valla korraldused oma otsusega ebaseaduslikuks. Kohtuotsuse järgi tulnuks vallal detailplaneering ning paadikuuri ehitus- ja kasutusluba tühistada. Paraku ei ole asi lõppenud, sest vald ja Sedinile kuuluv osahing Grove Invest on ringkonnakohtu otsuse vaidlustanud.

Keskkonnainspeksioon leiab, et aega ja ressursi nõudvate kohtumenetluste vältimiseks peaksid kohalikud omavalitsused tegutsema planeeringuprotsessis korrektselt ning arvestama ka looduskaitse nõudeid. Samuti tuleks suurendada kohalike omavalitsuste ehitusjärelevalve alast võimekust. Keskkonnainspeksiooni töö tõhusamiseks on oluline saada ebaseaduslikust ehitamisest teada võimalikult vara, et jõuaksime ehitustegevuse peatada juba algusjärgus ning suurema kahju ära hoida.

Näites õnnestus Pärnumaal Sauga vallas tänu tähelepanelikele inimestele hoida ära paadikuuri ehitamine Pärnu jõe ääres olevale krundile, kus detailplaneeringu järgi ei ole ehitamine lubatud. Sellest hoolimata oli kohalik omavalitsus andnud ehitamiseks nõusoleku, mis tähendab, et ehitusõiguse andmist kontrolliti väga pinnapealselt. Keskkonnainspeksioon peatas ehitustegevuse enne vundamendi valmimist. Kohalik omavalitsus alustas uut detailplaneeringut, et elanikud saaksid ehitamisvõimalusele sõna sekka öelda ning keelas ehitamise kahe aasta jooksul. Nii seisabki praegu ehitusõigusetä kaldal, 12 meetri kaugusel jõest, paadikuuri vundamendiauk.



Venemaalt Eestisse toodud karurasva sisaldavad kreemid.

Virtuaalse maailma võimalused laiendavad inspektorite tööpõldu

Interneti vahendusel ostmise-müümise juures hindavad inimesed eelkõige mugavust, lihtsust ja kiirust, samuti võimalust jääda anonüümseks. Hoolimata riskist sattuda petturite ohvriks eelistatakse internetist osta just tänu madalamale hinnale ja laiemale valikule.

Raskused tööturul sunnivad inimesi otsima interneti kaudu uusi sissetulekuallikaid ning see omakorda on laiendanud inspektorite tööpõldu. Et internetis pakutakse müügiks ka looduskaitsealuseid looma- või taimeliike või nendest valmistatud tooteid, tuleb inspektoritel jälgida ka virtuaalkaubandust. Üksiktoodetega kauplevatele inimestele ja internetipoodidele on lisandunud palju kaupade vahendajaid. Üksiktoodete müüjad pakuvad tavaliselt isiklikuks tarbeks ostetud kaupa ning

nende tegevuse mõjud ei ole väga suured. Näiteks müüakse turismireisilt oma tarbeks kaasa ostetud ohustatud loomaliigi isendist valmistatud toodet, nagu kobranahast vöö või rahakott.

Turule on aga tulnud ka hulgaliselt selliseid müüjaid ja vahendajaid, kes otsivad uusi trende ning vahendavad kaupa suurtes kogustes. Näiteks üritatakse hulgi müüa ohustatud loomaliikide hulka kuuluvaid roomajaid ja papagoisid (nagu kilpkonlased, püütonid ja aarad) ning ohustatud taimeliikide hulka kuuluvaid kaktuselisi, koerakoolulisi ja orhideelisi (nagu agaavilised ja hoodiad).

Keskkonnainspeksiooni teavitavad müügikuulutustest enamasti tähelepanelikud kodanikud, kes paluvad kontrollida nii kauplevate tegevuse seaduslikkust kui ka müügiks pakutavate toodete ja elusloomade päritolu. Internetis kaubitsejate tegevuse vastavust õigusaktidele ei ole siiski nii lihtne kontrollida kui tavaettevõtjate puhul. Internetis müüjad püüavad tihtipeale jääda võimalikult anonüümseks ning mitu internetiportaali

ei olegi huvitatud isikuandmete kogumisest või kontrollimisest. Seega loovad need portaalid võimalusi ebaseaduslikuks kaubanduseks.

Kontrollimise tulemusel on siiski tõusnud nii internetiportaalide omanike kui ka portaalide kasutajate teadlikkus.

2009. aastal kontrollis Keskkonnainspeksioon paljudes internetikauplustes, -oksjonitel ja -foorumites eraisikute kuulutusi, kus pakuti müügiks ohustatud looma- ja taimeliike. Peamiselt sooviti müüa ohustatud loomaliikide isendeid, nagu kilpkonlased, maod ja papagoilised, või ohustatud loomaliikidest valmistatud tooteid, nagu kobravõi krokodilliliste nahkadest valmistatud tooted.

2009. aastal kontrollis Keskkonnainspeksioon ka ohustatud looma- või taimeliikidest valmistatud loodustoodete peamisi maaletoojaid, vahendajaid ja edasimüüjaid. Koostöös Maksu- ja Tolliametiga kontrolliti firmasid, kes tarnivad Eestisse mitmesuguseid loodustooteid nii Euroopa Liidust kui ka ühendusevälistest riikidest. Lisaks kontrolliti

loodustoodete ja ravimite vahendamiseiga seotud firmasid ning loodustooteid müüvaid kauplusi ja apteeke.

Keskkonnainspeksiooni kontrollide tulemusel eemaldati müügilt hulk puuduliku dokumentatsiooniga loodustooteid, nagu apteegikaani ekstrakt, karurasv, lõhna-soojumikas ja hoodiat sisaldavad tooted. Nüüdseks on näiteks apteegikaani ekstrakti sisaldavad tooted koos nõuetekohase dokumentatsiooniga taas müügil.

Internetis kauplejate rikkumised tulenevad peamiselt puudulikust dokumentatsioonist, mille tõttu ei suuda nad tõendada müügiks pakutavate isendite või toodete legaalsel päritolu.

Jahindus ja jahijärelevalve

Jahinduses algasid 2009. aastal muutused, mis vähendavad tunduvalt riigi rolli jahinduse korraldajana. Teravad diskussioonid ja arutelud on saanud piisavalt leheruumi ning avalikku tähelepanu.

Inspektorid kontrollivad jahinõuete täitmist. Pildil oleval jahimehel on dokumendid korras.



Jahinduse järelevalve on jäänud üldises rikkumiste statistikas oma väljakujunenud kohale, ehkki on täheldada mõningast rikkumiste arvu kasvu.

Möödunud sajandi majanduslanguse aegadest pärit kartus, et salakütid lasavad metsas valimatult kõiki ettesattuvaid ulukeid, ei ole täide läinud.

Rikkumistega paistsid silma eelkõige jahimehed ise, seda nii ununenud jahiohutusnõuete kui ka tagastamata jahilubade tõttu. Jahiohutusnõuete puhul rõhutame alati, et need ei ole mõeldud mitte inspektori jaoks, vaid jahimeeste endi ohutuse tagamiseks. Jahilubadega kipub aga olema nii, et metsaminekuks vajaliku jahiloa saamiseks tehakse kõik, kuid jahiloa tagastamisel samaväärne aktiivsus millegipärast kaob.

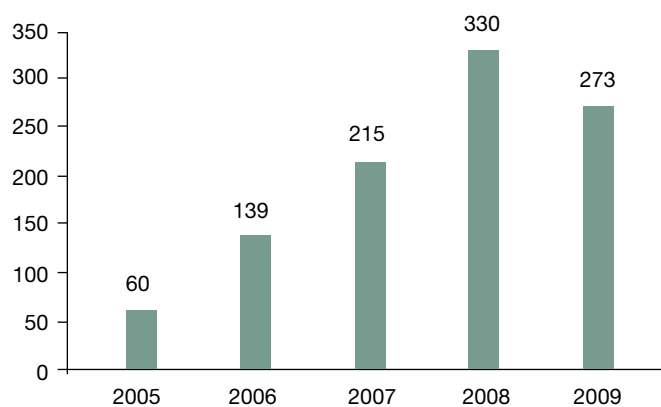
Jahindusega tegelevad inimesed on tähelepanelikud looduses toimuva suhtes ning igasugustele

võõrastele jälgedele ja tundmatutele sõidukitele pööratakse suurt tähelepanu.

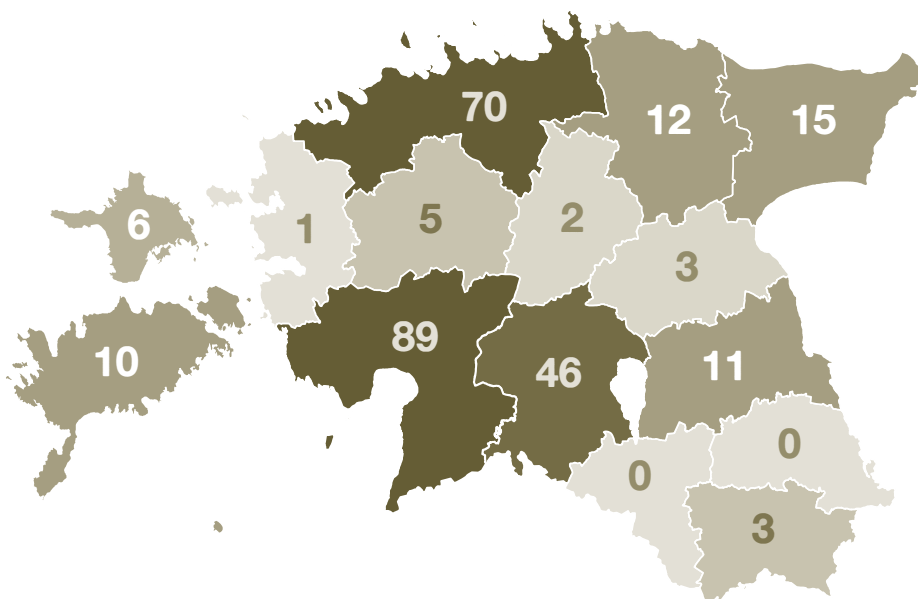
Nii märkas 2009. aasta suvel Võrumaa jahimees oma jahipiirkonna maadel viljapõllu ääres parkimas tundmatut maasturit. Asja lähemal uurimisel leidis ta põllult ja auto pörkeraualt veriseid jälgi. Metsast ilmus, tühi seenekorb käes, välja ka auto omanik, kes mõistlikku seletust jälgede kohta anda ei osanud. Kohale kutsutud keskkonnakaitseinspektorid ja politseiametnikud avastasid lähedal asunud talumajast terve sületäie ebaseaduslikke relvi ja laskemoona, samuti hulga väärastamata sokusarvi ja fotosid kütitud ulukitest. Võib vaid oletada, kui paljud metsloomad olid kaotanud oma elu selle salaküti tõttu. Juhutumi asjaolude selgitamiseks alustatud menetlused ei olnud käesoleva aastaraamatu koostamise ajaks veel lahendini jõudnud.

Looduskaitse olulisemate valdkondade rikkumised

Ranna- ja kaldakaitse nõuete rikkumiste arv 2005–2009



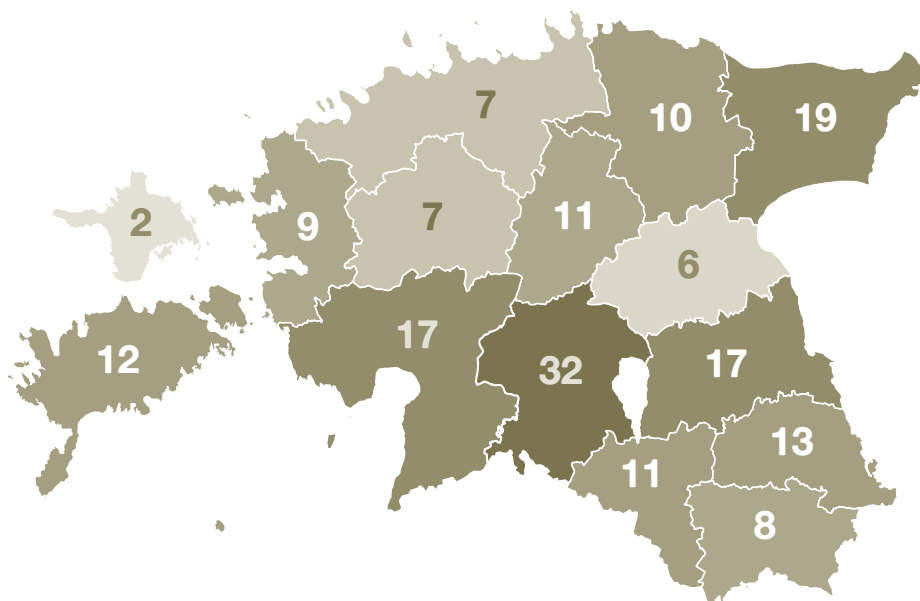
Ranna- ja kaldakaitse nõuete rikkumiste arv maakonniti 2009



Metsaõigusnormide rikkumised 2009 (KKI andmed)

Näitajad	2005	2006	2007	2008	2009
Metsaõigusnormide rikkumiste arv kokku	743	504	311	285	165
s.h. ebaseaduslike raiete arv	100	49	41	31	22
Keskkonnale tekitatud kahju (mln krooni)	18	57	2	3	223*
Trahvitud isikute arv	577	361	255	219	139
Trahvisumma (mln krooni)	1	1	1	1	0,3
Alustatud kriminaalmenetluste arv	79	42	7	5	2

* Keskkonnakahju summa sisaldab metsa- ja maastikupõlengutega tekkinud keskkonnakahjusid, mille kohta on täpsem info tabelis "Metsa tulekaitse nõuete rikkumised 2005–2009."

Metsaõigusnormide rikkumiste arv maakonniti 2009**Metsa tulekaitse nõuete rikkumised 2005–2009 (KKI andmed)**

Aasta	Rikkumiste arv	Keskkonnakahju suurus, krooni
2005	18	242 538
2006	106	290 853 780*
2007	37	1 110 716
2008	18	48 850
2009	23	222 070 997

* Kuna 2006. a Ida-Virumaal Agusalu maastikukaitsealal toimunud metsapõlengu keskkonnakahju summa 241 230 000 kr selgus 2008. a lõpuks, siis see 2006. aasta koondtabeli andmetes veel ei kajastunud.



Värska lahel olevad röövpüüdjad ei tea veel, et inspektorid ootavad neid kaldal.

Kalakaitse

Ehkki kalapüügi ja käitlemisega seotud õigusrikkumiste arv on vähehaaval kahanenud, on see siiski valdkondadest suurim. See ei tähenda seda, et kalurite ja harrastuspüüdjate seas on kõige rohkem seaduserikkujaid. Pigem on küsimus kalapüügihuviliste rohkuses – nende sekka satub igasuguseid inimesi.

Enamik rikkumisi pannakse toime harrastuspüügil, kuid ega kutselised kaluridki süüst puhtad ei ole. Probleemid on piirkonniti erinevad, ent üks muret tekitavamaid on ebaseaduslikult (ilma nõutava märgistuse ja tähistuseta) püügile seatud võrgud.

Inspektorid eemaldavad ebaseaduslikud püügivahendid püügil, mis nõuab meilt märkimisvää-

set ressursi. Püügivahendite omanikke on aga väga raske kindlaks teha ning enamasti jäävadki nad selgusetuks, sest põhiliselt on kasutatud nn Hiina võrke, mis on odavad ja millest ei ole kaluritel kahju ilma jääda.

Kõige massilisemalt leiame märgistamata ja tähistamata nakkevõrke Pärnumaalt Kihnu ja Manija ümbrusest, samuti Peipsi järvest. Nende omanikud on suure tõenäosusega kohalikud kalurid, kes ei teeni lubatud arvu võrkudega ja ettenähtud silmasuurusega püünistega piisavalt kasumit, mistõttu pannakse püügile rohkem ja väiksema silmasuurusega võrke.

Kalanduse järelevalve sõltub suurel määral püügihooaegadest ja kalade kudeaegadest. Nagu

varasematel aastatel, tuli ka 2009. aasta kevadel olla inspektoritel Väraska lahe ümbruses lausa nädal aega valves, et latikas saaks segamatult kueda.

Talvel, kui on head tingimused jääaluseks püügiks, koguneb veekogudele tuhandeid harrastuskalastajaid. Kõige populaarsemad kohad on Pärnu laht ja Peipsi järv. Kui püütakse kõiki nõudeid silmas pidades ja ainult iseendale, ei ole see looduse ega ka järelevalve jaoks probleem. Kui aga harrastuspüüja saadud kala rändab kokkustaja kätte ja sealt edasi tööstusse, on olukord tunduvalt tõsisem.

Peipsi järvest ja Pärnu lahelt püütakse peamiselt koha ja ahvenat. Neid kalaliike kasutatakse meie kalatöötlemisettevõtetes toormena kõige rohkem ning see asjaolu suurendab loomulikult nõudlust nende järele.

Tõhusam töökorraldus, eeskätt valdkondlikule juhtimisele üleminekuks, on aidanud avastada rohkem rikkumisi. Võrreldes eelmise aastaga on rikkumiste arv umbes 20 protsenti kasvanud, samas on selgusetuks jäänud juhtumite osakaal umbes 3 protsenti langenud.

Kalapüügijärelevalve alal tegime tihedat koostööd politsei ja piirivalvuritega, mis andis häid tulemusi. Ühisreididel on olnud väga oluline osa just kudeaegadel.

Riigikontroll avaldas 2009. aastal kalandusjärelevalve auditi aastate 2005–2007 kohta. Selles viidatud puudused on praeguseks peaaegu likvideeritud: paranenud on püügiandmete ristkontroll (see on võimalikult suurel määral automatiseeritud), sagenenud on lossimiste kontrollimine ning tõhustunud koostöö teiste asutusega. Läänemerel tehtava kontrolli jaoks on nüüd olemas patrull-laev.

Suurt rõhku oleme pööranud kalaturu kontrollimisele. Vastutusele on võetud mitu kalakäitlusettevõtet.

Eesti kui Euroopa Liidu liikmesriigi järelevalvekohustused Loode-Atlandil ja Läänemerel on täidetud.

Eesti, st Keskkonnainspeksiooni ettepanekul

korraldati 2009. aastal EL-i ühenduse ühishange elektrooniliste võrgusilmamõõtjate soetamiseks, mis võimaldas väikeriikidel soetada mõõtevahendeid võrdsetel alustel.

Andmete ristkontroll toob välja rikkumised

Keskkonnainspeksioon teeb kalapüügijärelevalve alal tõhusat koostööd ka Põllumajandusministeeriumiga, kellele laekuvad kala püügi- ja esmakokkuostuandmed. Andmete ristkontrollimisega on võimalik seaduserikkumistele jälile saada.

Nii avastaski Keskkonnainspeksioon Ida-Virumaa kalurite püügiandmeid ja kala kokkustudokumente võrreldes mitu rikkumist.

Selgus, et kahe kutselise kaluri ja ühe firma müüdü kalakogused olid mitu korda suuremad kui nende püügipäevikutesse märgitud kogused. Sisuliselt tähendab see tõendamata päritoluga kala müüki, mis on kalapüügiseaduse järgi keelatud.

Septembris ja oktoobris müüs üks kalur kalakäitlusettevõttele 1711 kg jõesilmu, kuigi Põllumajandusministeeriumile esitatud püügiandmete kohaselt oli ta neid püüdnud vaid 240 kg. Erinevus esmakokkuostu- ja püügiandmete vahel oli seega 1471 kg.

Teine kalur müüs novembris käitlejale esmakokkuostuviitungi järgi 605 kg jõesilmu, püügipäevikusse oli aga märgitud üksnes 120 kg silmu.

Kalapüügiseaduse nõudeid rikkus ka üks kalapüügiga tegelev osaühing. Ettevõtte müüs kalakäitlusettevõtetele oktoobris 1828 kg jõesilmu, millest 1528 kg päritolu oli tõendamata.

Keskkonnainspeksioon määras seaduserikkujatele trahvid, mis ulatusid 3000 kroonist 9900 kroonini.

Selgusetu päritoluga jõesilmusid kokku ostnud ettevõtete suhtes alustati samuti uurimise.

Tänu selliste rikkumiste ilmsiks tulekule korras-
tub kalandussektori tegevus.



Keskkonnainspeksiooni ning Politsei- ja Piirivalveameti ühine patrull-laev Valve.

Kalapüügikontroll Läänemeres

Euroopa Liidu kalanduspoliitika nõuetest tulevalt on Eestil nagu kõigil teistel Euroopa Liidu liikmetel kohustus tagada järelevalve oma kalalaevade tegevuse üle, sõltumata nende püügikohast.

Varem kasutasime järelevalveks teiste liikmesriikide laevu, kuid 2008. aasta novembris valmis Keskkonnainspeksiooni ja Piirivalveameti ühine patrull-laev Valve.

Esimese pikema tööreisi võttis uus patrull-laev ette 2009. aasta mai lõpus, kui sõitis Poola vetesse kontrollima seal püüdvaid kalalaevu. Üle nädala kestnud missioonil keskenduti peamiselt tursapüügikontrollile. Juba esimese sõidu ajal pani torm Valve suutlikkuse proovile, kuid nii laev kui ka meeskond pidasid vastu.

Oktoobrikuu lõpus tehti Valvega kolm reidi

Läänemere Eesti majandusvööndis. Jälgiti kalalaevade tegevust ning kümme laeva võeti lähema vaatluse alla.

Kuue laeva pardal, sealhulgas ühel Rootsi ja ühel Saksa laeval, tehti vahetut kontrolli. Inspektorid vaatasid üle laevade püügidokumentatsiooni ja kontrollisid püügivahendite nõuetele vastavust.

Ühelgi kontrollitud laeval otseseid kalapüügiga seonduvaid rikkumisi ei tuvastatud. Kolmel Eesti kalalaeval avastati puudujääke seoses ohutustehnikaga (puudusid tormitrapid ehk nõõrredelid).

... ja Loode-Atlandil

Et Eesti kalalaevad püüavad Eestile määratud püügikvootide alusel ka Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni (*North-West Atlantic Fisheries Organisation, NAFO*) reguleeritaval alal, peab ka Eesti koos teiste liikmesriikidega andma oma

panuse järelevalvesse ja kontrolli. Eesti riigile pandud kohustusi täidavad Keskkonnainspektiooni kalakaitsespektorid.

Peale Euroopa Liidu riikide kuuluvad NAFO-sse veel 9 riiki: Kanada, Kuuba, Island, Jaapan, Korea, Norra, Venemaa ja Ukraina. NAFO-sse kuuluvad ka Fääri saared, Gröönimaa, St. Pierre ja Migueloni saared, millest kahte esimest esindab Taani ja viimaseid Prantsusmaa.

NAFO alal kehtestatud püüginõuete järgimiseks ja kalavarude optimaalseks kasutamiseks on lepingupooled leppinud omavahel kokku järelevalves ja kontrollis.

Euroopa Liidus on inspekteerimislaeva kohalolekuvajadused ja kontrolli tegemise üksikasjad sätestatud iga-aastases ühiskasutuskavas. Selle järgi on liikmesriigi panus kontrollimisse otseses seoses tegelike väljapüükide ja kvootide ning kalalaevade reguleeritaval alal viibimise päevadega.

Kontrollimisse peavad rohkem panustama need liikmesriigid, kes kasutavad NAFO kalavarusid intensiivsemalt. Euroopa Liidu püügivõimalusi arvestades on kõige suuremad kohustused süvaliikide püügile orienteerunud Hispaanial ja Portugalil, samuti Eestil, kes on vaieldamatult NAFO piirkonna kõige suurem krevetipüüdja.

Reguleeritaval alal (mis asub lähimast maismaast üle 200 meremiili kaugusel) kalalaeva inspekteerimisel osaleb korraga kuni kaks inspektorit, kes on üldjuhul pärit Euroopa Liidu eri liikmesriikidest. Tagamaks kalalaevade võrdset kohtlemist, osaleb alates 2007. aastast igal missioonil tugiisikuna ka Ühenduse Kalanduskontrolli Agentuuri lähetatud koordinaator, kelle roll patrull-laeval on toetada ja nõustada inspektoreid.

Arvestades inspekteerimiste suurt arvu, võib rikkumisi lugeda siiski harvaks – kalalaevad on nõuetest teadlikud. Rikkumiste vähesust võibki

Inspektorid kontrollivad laeval püügivahendeid, püütud kala mõõdulisust, püügiaruandeid ja laevadokumente.



pidada tõhusa kontrolli tulemuseks, millele annavad Euroopa Liidu inspektorite kõrval peamise panuse Kanada ametivõimud. Samuti on tõhusaks ennetusvahendiks NAFO alal kalapüügiga tegelevate laevade kaptenitele pandud kohustus sooritada igal aastal NAFO reeglite tundmise kvalifikatsioonieksam, mida Eestis võtab vastu Keskkonnainspeksioon.

Röövpuügivahendid läksid muuseumi

Keskkonnainspeksiooni Põhja regioon ja sihtasutus Viimsi Muuseumid allkirjastasid 2009. aasta märtsis koostööleppe, mille alusel annab inspeksioon röövpüüdjatelt ära võetud püügivahendeid muuseumile eksponaatideks. Nii saavad ebaseaduslikud püügivahendid, mis muidu kuuluksid hävitamisele, endale uue ja tänuväärse rolli. Muuseumil on plaanis kasutada püügivahendeid randlaste ja

kalurite elu erinevate tahkude tutvustamisel.

Kohe pärast koostööleppe allkirjastamist anti sihtasutusele üle esimene partii ebaseaduslikke püügivahendeid, mille hulgas oli nii nakkevõrke, ahinguid kui ka silmutorbikuid. Esimene saadeti leidis kasutust Viimsis asuvas Rannarahva Muuseumis, kus valmistatakse ette uut näitust.

Lisaks muuseumi kogude täiendamisele näeb koostöölepe ette ühise teavitustöö. Keskkonnainspeksioon aitab selgitada ebaseadusliku kalapüügiga seotud probleeme, sealhulgas keskkonnakahju tekkimist.

Keskkonnainspeksioon usub, et näituste ja seminaride kaudu antavad teadmised aitavad looduses liikujail märgata ebaseaduslikke püügivahendeid. Mida rohkem on märkajaid, seda tõhusam on ka keskkonnajärelevalve.

Muuseumitöötajatega koos valiti välja sobilikud eksponaadid.





Järvest väljatoodud võrkudes oli roiskunud kala aga ka veelindude jäänuseid.

Peipsi järv vabanes rohkem kui paarisajast vanast nakkevõrgust

Keskkonnainspeksiooni Ida regiooni algatusel puhastati 2009. aasta mai alguses taas Peipsi järve vanadest nakkevõrkudest.

Vanade püüniste väljatragimine ei kuulu inspeksiooni põhikohustuste hulka, ent see ettevõtmine on oluline kalavarude kaitseks. Igal aastal jääb järve hulgaliselt ebaseaduslikult püügile seatud või tuule ja jääga püügikohast eemale liikunud nakkevõrke, mis risustavad järve, segavad kalureid kalapüügil ning ohustavad kalavarusid.

Seekord keskenduti võrkude otsimisele ja väljavõtmisele järve põhjaosas. Kontrollitavasse piirkonda jäi ka Sahmeni hoiuala, mis on Peipsi järves elavate kalade, nende hulgas kaitsealuse liigi hariliku tõugja tähtis elu- ja kudemiskoht.

Algul oli plaanis otsida võrke ja võtta neid välja kolmel päeval, kuid tugeva tuule tõttu lõpetati töö kahe päevaga.

Ebasoodsatest ilmastikuoludest hoolimata õnnestus eemaldada Peipsi järvest kahe päevaga 209 vana nakkevõrku kogupikkusega umbes 15 kilomeetrit. Peale võrkude tõsteti järvepõhjast üles ka võrkude raskustena kasutatud kümme ankrut, üks autoaku, traktori jõuvõttevõll, mutrivõti, kümneid kanistreid, plastpudeleid ja muid esemeid.

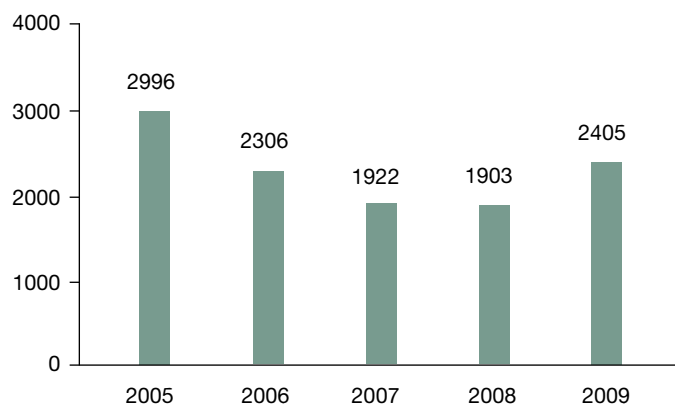
Järvest avastati ja toodi kaldale kokku ligikaudu poolteist tonni risu ja jäätmeid, millest suure osa moodustas võrkudes olnud roiskunud kala. Võrkudes oli ka veelindude jäänuseid.

Seekord puhastas Keskkonnainspeksioon Peipsit oma jõudude ja järelevalvetehnikaga. Peale Ida regiooni inspektorite löid ettevõtmises kaasa ka Lõuna regiooni inspektorid.

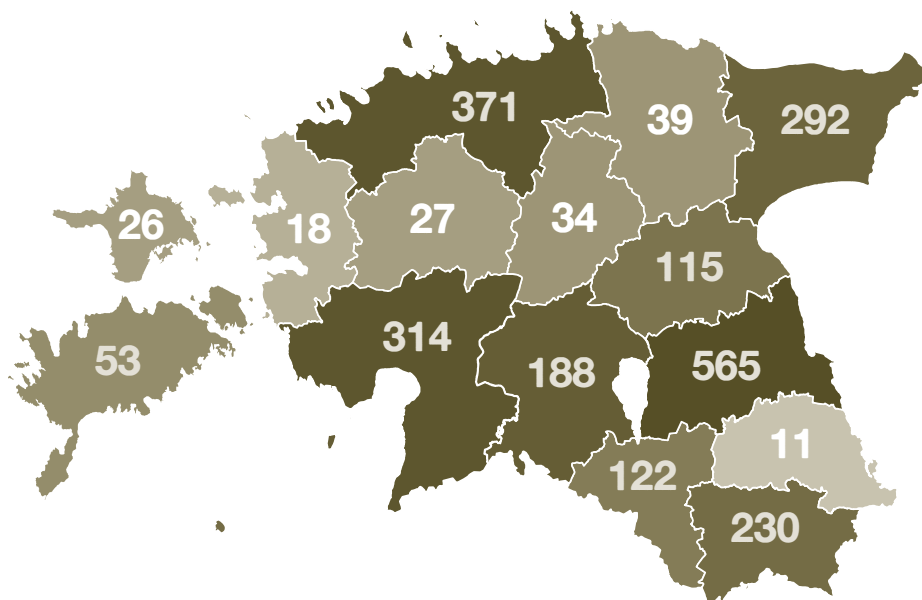
Peipsi järvel on selliseid puhastusaktsioone korraldatud ka 2008. ja 2006. aastal, neid rahastas Keskkonnainvesteeringute Keskus. Aastal 2008 tragiti viie päevaga välja 667 võrku ja aastal 2006 nelja päevaga 504 võrku.

Kalakaitse valdkonna rikkumised

Kalapüügirikkumiste arv 2005–2009



Kalapüügirikkumiste arv maakonniti 2009





Valvetelefon 1313

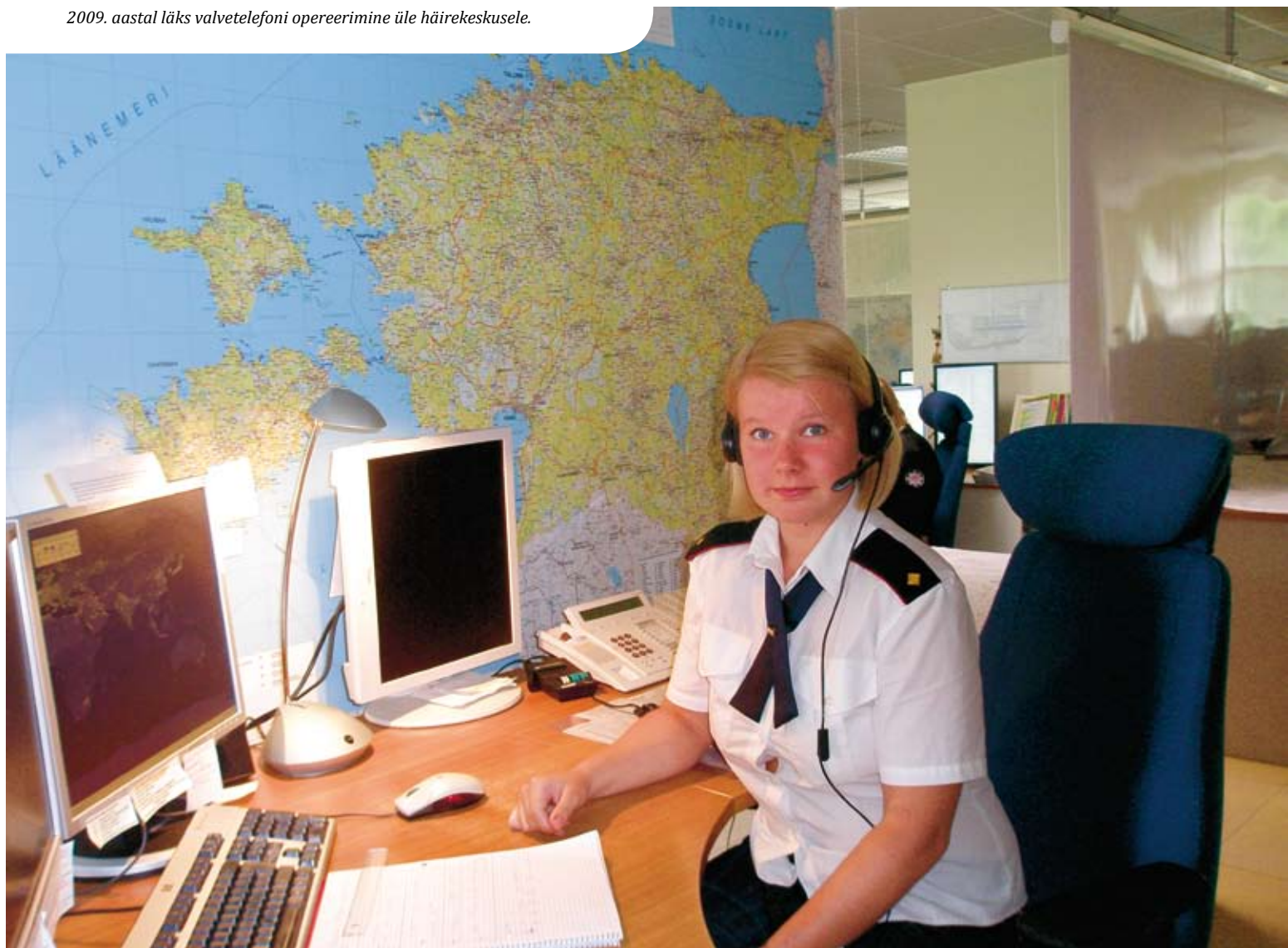
2001. aastal avati Keskkonnainspeksiooni valvetelefon 1313 eelkõige inspeksiooni vajadusi silmas pidades, st õigusrikkumisi puudutava teabe saamiseks. Nüüdseks on valvetelefon tublisti tunnist kogunud ja vastuvõetud kõnede arv on aasta-aastalt kasvanud. Kui 2001. aastal registreeriti 2370 kõnet, siis viie aastaga kerkis kõnede arv 8022-ni. 2008. aastal tuli teateid juba 15 856 ning 2009. aastal 23 680.

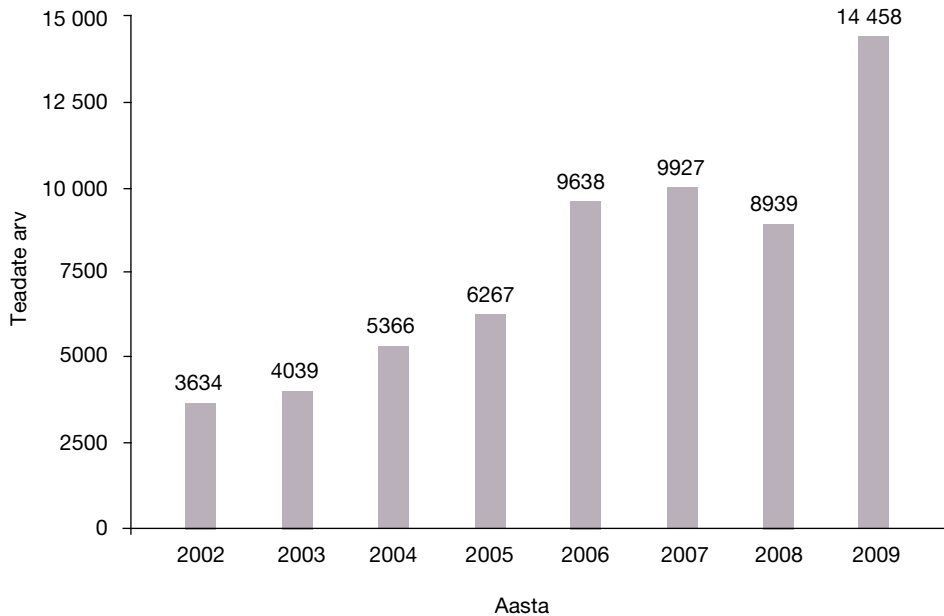
Peale teadete keskkonnarikkumiste kohta tuleb sellele ööpäev ringi vastavale numbrile mitmesuguseid muid teateid ja küsimusi, mis ei kuulu inspeksiooni pädevusse ja mis edastatakse teistele ametkondadele.

Ühest vastajast ja lihtsast andmebaasist kõnede vastuvõtmiseks, registreerimiseks ja edastamiseks enam ei piisanud – tekkis olukord, kus oli tarvis uusi tehnilisi lahendusi. Et häirekeskusel, mis opereerib ka Tallinna abitelefon 1345, oli vajalik tehniline pool välja arendatud, otsustati anda 1313 opereerimine üle sellele asutusele.

1. mail 2009 läkski valvetelefon 1313 üle häirekeskusele. Sellele eelnenud pika ja põhjaliku ettevalmistusperioodi ajal mõtlesime põhjalikult läbi nii enda kui ka teiste asutuste rollid. Kirjeldasime ära erinevad juhtumid ja nendele reageerimise ning täpsustasime protseduure.

2009. aastal läks valvetelefoni opereerimine üle häirekeskusele.



Teadete arv Keskonnainspektiooni valvetelefonile 1313, 2002–2009

Diagrammis toodud kõnede arvule lisanduvad kalalaevadelt saabunud teated

Nüüd, aasta hiljem, võime öelda, et see samm on ennast õigustanud: kõnetöötuse kvaliteet on ühtlustunud ning meil on saabunud teadetest ja kaebustest parem ülevaade.

Tehniliste võimaluste paranemist näitab kas või see, et kiiremat reageerimist nõudvate juhtumite puhul saab vajalikke isikuid väga lihtsalt SMS-idega teavitada.

1313 sai keskmiselt paar tuhat teadet kuus

2009. aastal laekus Keskonnainspektiooni valvetelefonile keskmiselt 2000 teadet kuus. Neist pooled olid seotud Keskonnainspektiooni pädevusse kuuluvate küsimustega ning teise poole moodustasid muud teated.

Keskonnainspektiooni puudutavad teated jagunevad kaheks enam-vähem võrdseks osaks: teated keskkonnaprobleemide ja võimalike õigusrikkumiste kohta ning teated kalalaevadelt nende sadamassetuleku kohta.

Keskonnarikkumiste teated saab omakorda

liigitada mitmekümneks valdkonnaks või teemaks. Arvukamalt tuleb teateid kalapüügi- ja õhuprobleemide, samuti jäätmete ebaseadusliku ladustamise või põletamise kohta. Olenevalt hooajast võivad esile kerkida ka muud probleemid, näiteks suvel mootorsõidukitega maastikul sõitmine või kulupõlengud.

1313-le saabuvad teated keskkonnavalaste probleemide ja võimalike õigusrikkumiste kohta aitavad rikkumisi tõkestada või ennetada.

Keskonnainspektiooni tegevusvaldkonnaga mitteseotud teated suunatakse kokkulepitud korra järgi vastava pädevusega ametkonnale või organisatsioonile. Nende hulgas on ka ligi 3000 teadet aastas maanteedel viga saanud või hukkunud suurulukite kohta.

Üsna palju saab valvetelefon küsimusi keskkonnavalade või muude keskkonnakorralduslike teemade kohta, millega Keskonnainspektioon ei tegele. Sel juhul suunatakse helistaja pädeva ametniku või ametkonna poole.

Koostöö

Teised keskkonnanjärelevalvega tegelevad asutused

Nagu eespool öeldud, tegelevad peale Keskkonnaninspeksiooni keskkonnanjärelevalvega ka kohalikud omavalitsused ja veel rida riigiasutusi. Järgnevalt anname lühikese ülevaate neist asutustest ja nende tegevusvaldkondadest.

Kohalikud omavalitsused kontrollivad eelkõige volikogu kehtestatud keskkonnaneeskirjade täitmist, samuti looduskaitseaduse, maapõueseaduse, jäätmeseaduse ja pakendiseaduse ning ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseaduse nõuete täitmist.

Maa-amet kontrollib maakasutuse ja maakorralduse nõuetest kinnipidamist.

Maksu- ja Tolliameti pädevuses on sellised valdkonnad nagu jäätmekäitlus, kemikaalid, pakend, CITES ning ettevõtetus kõigis loodus- ja saaduste käitlemise ja keskkonna kasutusega seotud valdkondades (kala, puit, vesi, õhk jms).

Politsei- ja Piirivalveameti pädevusse kuulub mitu valdkonda: kalapüük, metsakasutus, jäätmekäitlus, enamiku kohaliku omavalitsuse kehtestatud keskkonnanalaste õigusaktide kontroll, loomakaitse, veesõidukitega liiklemine, mere-reostuste avastamine ja koristamine. Politsei on ühtlasi kõigi keskkonnakuritegude kohtueelne menetleja.

Põllumajandusamet tegeleb GMO-de ja taimestikukaitsega.

Päästeamet kontrollib kemikaaliseaduse nõuete täitmist ja teeb keskkonnanahutlike ettevõtete järelevalvet. Samuti teevad päästjad tuleohutusjärelevalvet vältimaks metsa- ja maastikupõlenguid.

Tarbijakaitseamet teeb vastavalt oma pädevusele järelevalvet pakendiseaduses (tagastatava pakendi osas) ja kemikaaliseaduses sätestatud nõuete (kemikaalide märgistusnõuete kontroll ja kaubanduses) üle. Välisõhu kaitse seaduse raames kontrollib ka lenduvate orgaaniliste ühendite märgistust toodetele ja kaubanduses.

Tehnilise Järelevalve Amet teeb kemikaali-ohutuse alast järelevalvet, kontrollides kemikaale käitlevaid suurõnnetuse ohuga ettevõtteid (SEVESO). Samuti kontrollib inspeksioon kaevandamise seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuetest kinnipidamist, sealhulgas kaevandamisele sätestatud ohutusnõuete täitmist ja markseideritöö vastavust nõuetele.

Terviseamet teeb järelevalvet GMO-de, veeseaduse, välisõhu kaitse seaduse, pakendiseaduse ning kemikaaliseaduse normide täitmise üle.

Veeteede Amet kontrollib laevade nõuetele vastavust ja sadamaseaduse nõuete täitmist.

Veterinaar- ja Toiduamet jälgib GMO-dega kauplemist, samuti loomakaitseaduse, veeseaduse ja pakendiseaduse nõuded. Kalapüügi järelevalve raames kontrollib amet kalatöötlemis- ettevõtteid.

Keskkonna- ja looduskaitse korraldusküsimustega tegeleb Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas olev Keskkonnaamet.

2009. aasta alguses seniste maakondlike keskkonnateenistuste, Riikliku Looduskaitsekeskuse ja Kiirguskeskuse ühendamise moodustatud Keskkonnaameti ülesanne on viia ellu riigi keskkonnakasutamise ja looduskaitse poliitikat.

Keskkonnaamet suunab keskkonnakasutust, väljastades selleks erinevaid lube ja litsentse, teeb mitmesuguseid seiretoiminguid, osaleb uurimistöodes ja keskkonnamõtjude hindamises ning korraldab loodusele tekitatud kahju likvideerimist. Ametil on roll ka looduskülastuse suunamisel ja vastavate regionaalsete planeeringute väljatöötamisel.

Keskkonnaamet annab näiteks välja keskkonnanalubaid, loodusvarade kasutamise lubaid, kiirgustegevuslubaid ja litsentse, samuti antakse planeeringutele ja projektidele seisukohti. Amet osaleb keskkonnamõtjude hindamises, korraldab keskkonnale tekitatava kahju vältimist ja heastamist, valitseb kaitstavaid loodusobjekte jne.

Järelevalveasutuste koostöö

Seaduste vastuvõtmisel ja asutuste loomisel jääb kohustuste ja ülesannete vahele tihti pealinn halle alasid. Seda juhtub kahjuks ka juhul, kui ühe ülesande täitjaks on määratud mitu asutust või isikut.

Et selliseid olukordi vältida, täpsustavad osapooled oma ülesanded koostöökokkuleppega, kus määratakse kindlaks omavaheline suhtlemine, avalikkuse teavitamine, ülesannete jaotus ja teabevahetus.

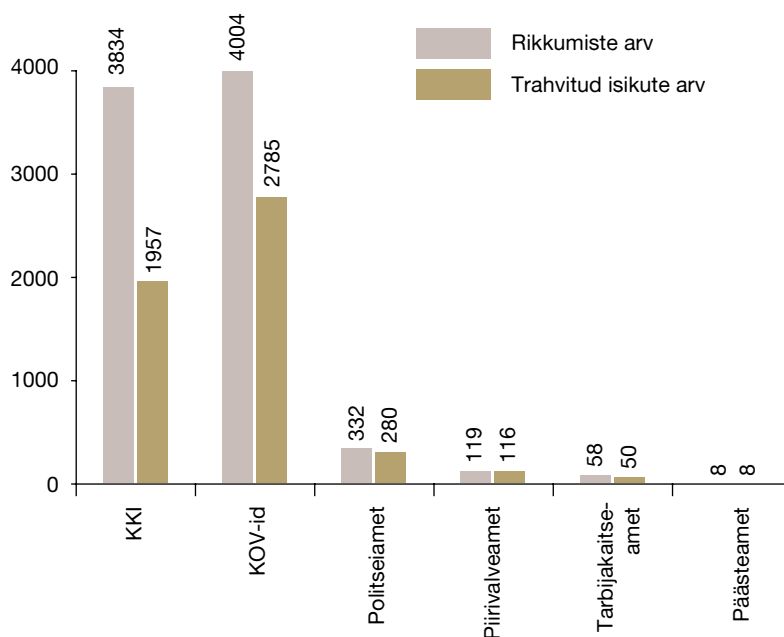
Nii on Maanteeamet, Päästeamet, Politseiamet ja Keskkonnainspeksioon sõlminud koostöökokkuleppe, mis käsitleb ühist käitumist maanteedel liiklejaid ja looduskeskkonda ohustavates olukordades. Kokkulepe määrab kindlaks poolte tegutsemise liiklus- ja keskkonnaohtlike olukordade tekkimisel ning ohu kõrvaldamisel.

Kokkuleppe eesmärk on tagada päästesüsteemi kiire tegutsemine ja teiste liiklejate ohutus liiklusõnnetuste korral. Suurenenud liiklustihedus ja mitmesugused maanteeveosed võivad õnnetuse tõttu põhjustada ka suure keskkonnareostuse, mille puhul on vajalik Keskkonnainspeksiooni kaasabi.

Pooled on kokku leppinud tegutsemismudelil mitmesuguste liiklust ohustavate olukordade puhul. Liiklus võib olla häiritud teel oleva takistuse või liiklusõnnetuse tagajärjel teele valgunud keskkonnaohtlike kemikaalide tõttu. Et mitte seada ohtu teisi liiklejaid, tuleb liiklusohtlik olukord võimalikult kiiresti likvideerida. Selleks on vajalik kokkuleppepartnerite kindel rollijaotus ja kooskõlastatud tegutsemine oma pädevuse piires.

Kogemuste põhjal on kõigile keskkonnajärelevalve ametkondadele selge, et koos tegutseda on tõhusam. Oluline on ka keskkonnaprobleemide ärahoidmisele suunatud ennetustöö. Headeks

2009. aastal keskkonnavalaseid rikkumisi menetlenud asutused



Kuni 2010. aastani tegutsesid Politseiamet ja Piirivalveamet eraldi asutustena

koostöönäideteks on Keskkonnainspeksiooni ja Päästeameti ühisreidid kulupõlengute ärahoidmiseks, samuti Maksu- ja Tolliameti ning Veterinaar- ja Toiduameti ühine kontroll kalapüüginõuete täitmise üle. Koostöös politseiga kontrollitakse veeliiklust.

Ühistegevus ja koostöö võimaldavad kasutada ressursse otstarbekamalt ning saavutada tänu sellele paremaid tulemusi.

Ressursside jagamise näitena võib tuua patrulllaeva Valve, mis on soetatud kalapüügijärelvalveks Läänemeres ja mida Keskkonnainspeksioon ning Politsei- ja Piirivalveamet ühiselt kasutavad. Samuti on nimetatud asutuste ühiskasutuses kopter.

Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvaheline koostöö keskkonnajärelevalve vallas on muutunud juba üsna tavapäraseks. Eespool oli juttu Keskkonnainspeksiooni osalemisest Loode-Atlandi kalapüügiorganisatsiooni (NAFO) ja Läänemere kalapüügi ühistes kont-

rolloperatsioonides. Teiste riikidega tehakse koostööd ka merereostuste avastamisel ja süüdlaste väljaselgitamisel.

Samuti osaleb Keskkonnainspeksioon Euroopa Liidu keskkonnajärelevalve koostöövõrgustiku (IMPEL) liikmena jäätmete piiriülese veo kontrollimisel. Ühiskontrollimisi viiakse läbi eeskätt oma naaberriikidega, kuid kogemusi käiakse vahetamas ja praktilist õppust saamas kaugemalgi. Belgia, Holland, Suurbritannia ja Saksamaa omavad jäätmeveo kontrollimisel pikemaajalisi kogemusi ning jagavad neid meelsasti uuematele liikmesriikidele. Näiteks 2009. aasta sügisel käisid meie inspektorid kogemuste vahetamise eesmärgil Hollandis. Koos kohalike keskkonnakaitseinspektoritega võeti osa ka Hollandi – Saksa piiril läbi viidud politseioperatsioonist, mille käigus kontrolliti muuhulgas jäätmeid vedanud sõidukeid.

Kuna soovime Eestis koos tolli ja politseiga samasuguseid ühiskontrolle hakata läbi viima, on saadud kogemused väga kasulikud.

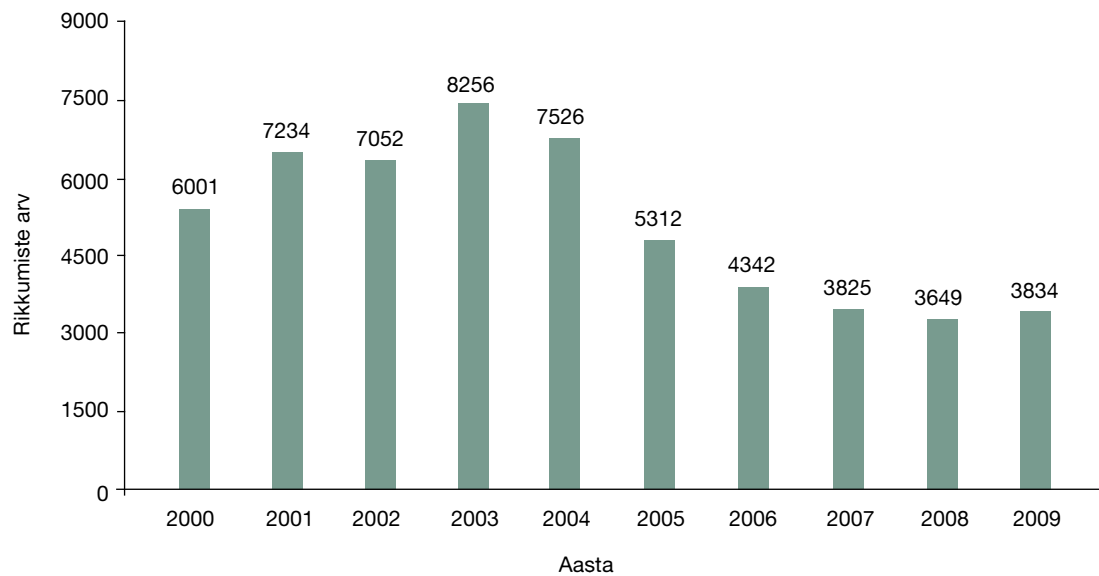
Jäätmeveo kontroll Hollandis.





Statistika

Keskkonnaalaste õigusrikkumiste dünaamika 2000–2009 (KKI andmed)



Koondandmed

Keskonnainspeksioon kogub igal aastal kõigi keskkonnajärelevalvega tegelevate asutuste statistilised andmed ja süstematiseerib need. Seejärel koondatakse andmed valdkondade ja maakondade kaupa koondtabelisse, mis annab Eestis tehtavast keskkonnavalvest järelevalvest tervikliku ülevaate.

Järgnevad koondtabelid sisaldavad Keskkonna-inspeksiooni, kohalike omavalitsuste, Politsei-

ameti, Piirivalveameti, Tarbijakaitseameti ja Päästeameti ehk kõigi 2009. aastal keskkonnavalvest rikkumisi menetlenud asutuste andmeid.

Tabelis „Õigusrikkumised valdkonniti 2007–2009“ on üheks valdkonnaks heakord ja kaevetööd. Sinna alla käivad peamiselt kohalike omavalitsuste menetletud rikkumised, mis on seotud kaevetöödega ning erinevate heakorraküsimustega, nagu kõnniteede korrashoid, lehtede koristamine jms.

Õigusrikkumised maakonniti, 2007–2009

Maakond	Rikkumiste arv			Trahvitud isikute arv			Trahvisumma kokku, krooni		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Harjumaa	3059	3782	4143	1540	2516	3168	2 457 160	3 217 079	3 365 290
Hiiumaa	60	33	58	32	16	36	47 820	39 240	91 440
Ida-Virumaa	691	440	479	387	299	281	646 900	896 950	627 600
Jõgevamaa	171	191	163	56	69	72	78 380	168 280	176 560
Järvamaa	200	169	137	155	116	93	406 480	342 060	154 420
Läänemaa	84	78	71	49	46	57	51 340	127 180	114 275
Lääne-Virumaa	230	259	313	200	205	172	343 760	379 892	367 155
Põlvamaa	120	121	73	47	21	48	68 360	28 800	60 480
Pärnumaa	839	773	742	326	261	278	660 480	579 500	556 150
Raplamaa	84	62	97	71	140	56	148 980	131 430	100 915
Saaremaa	157	125	110	72	56	56	201 160	152 480	122 100
Tartumaa	870	960	1030	342	297	493	429 500	522 150	865 264
Valgamaa	196	223	217	89	81	92	198 640	215 540	172 640
Viljandimaa	293	320	383	137	177	203	236 720	369 700	425 500
Võrumaa	218	219	341	106	86	89	82 540	159 300	210 605
Aruandest ei selgu maakond	31			17			33 420		
KOKKU	7303	7755	8357	3626	4386	5194	6 091 640	7 329 581	7 410 394

Maakond	Alustatud kriminaalajade arv			Keskonnakahjuga rikkumiste arv			Keskonnakahju suurus, krooni		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Harjumaa	17	23	8	7	16	23	44 810	92 347	88 674 103
Hiiumaa	1	1			1	1		600	942
Ida-Virumaa	14	7	8	26	15	14	2 472 779	134 812	323 742
Jõgevamaa	2	1	1	5	11	6	71 067	81 309	94 494
Järvamaa		2	2	6	13	2	60 388	166 425	24 000
Läänemaa	3	1	1	6	4	4	91 410	75 710	133 498 930
Lääne-Virumaa	4	7	8	11	15	13	804 397	1 012 468	336 326
Põlvamaa	4	3	5	11	6	1	332 232	816 589	702
Pärnumaa	4	1	2	5	3	4	61 993	32 910	345 791
Raplamaa	1	1	7			6			1 108 329
Saaremaa	3	2	2	2	1	1	13 000	26 325	500
Tartumaa	2			8	13	12	72 683	49 541	326 959
Valgamaa		3	2	10	12		420 495	529 186	
Viljandimaa		3	1	8	7	10	68 359	120 519	28 811
Võrumaa	4		3	4	3	5	156 107	52 555	22 984 020
Aruandest ei selgu maakond									
KOKKU	59	55	50	109	120	102	4 669 721	3 191 295	247 747 648*

* 2009. a keskonnakahju kogusummast moodustavad valdava osa 2008. a toimunud metsapõlengu kahjud, mis arvestuslikel põhjustel kandusid aastasse 2009.

Õigusrikkumised valdkonniti, 2007–2009

Valdkonnad	Rikkumiste arv			Trahvitud isikute arv			Trahvisumma kokku, krooni		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Ranna- ja kaldakaitse	215	330	273	169	257	208	161 780	341 750	257 760
Maapõuekaitse	18	18	41	2	6	14	7 700	18 500	71 200
Metsaõigusnormid	327	310	181	273	230	147	562 580	517 140	319 980
Kalapüük	1922	1903	2405	697	651	947	941 160	831 600	1 146 360
Veekaitse	265	192	215	175	146	153	627 620	497 540	537 420
Kaitstava loodusobjekti kaitse	238	224	222	195	166	163	327 480	328 460	266 380
Heakord ja kaevetööd	2734	3328	3740	1174	2094	2829	1 425 000	2 300 872	2 823 114
Välisõhu ja osoonikihi kaitse	155	97	79	118	78	74	411 840	411 800	397 140
Jäätmekäitlusnõuded	1058	1049	779	563	559	404	1 209 940	1 547 439	1 056 820
Kemikaalide käitlusnõuded	19	7	6	14	4	4	13 180	14 000	8 000
Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise nõuded	16	19	14	11	17	10	110 480	201 000	139 700
Järelevalvetöö takistamine	4	4	19	9	3	13	11 160	4 500	40 200
Jahiseaduse nõuded	184	132	187	151	96	113	152 920	181 040	198 720
Loomastiku- ja looma kaitse	76	86	93	39	34	33	59 320	54 920	41 460
Pakendialased nõuded	35	44	92	24	37	73	59 800	72 060	83 680
Kiirguseaduse nõuded	4	2	2			1			11 000
Sadamate jäätmekäitlus		1			1			900	
Taimestiku ja taime kaitse	4	2	1	3	2	1	4 320	2 520	6 000
Muud	29	7	8	9	5	7	5 360	3 540	5 460
KOKKU	7303	7755	8357	3626	4386	5194	6 091 640	7 329 581	7 410 394

Valdkonnad	Alustatud kriminaalrajade arv			Keskonnakahjuga rikkumiste arv			Keskonnakahju suurus, krooni		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Ranna- ja kaldakaitse				1			142		
Maapõuekaitse	4	1	2	2	4	7	1 221 450	57 183	23 693 251
Metsaõigusnormid	17	14	9	55	54	21	2 756 133	2 787 936	223 237 391*
Kalapüük				27	38	47	109 604	158 660	134 446
Veekaitse	2								
Kaitstava loodusobjekti kaitse	1	2		4	6	4	72 799	33 516	381 521
Heakord ja kaevetööd									
Välisõhu ja osoonikihi kaitse	1		2	1			7548		
Jäätmekäitlusnõuded	8	8	5	1	1	2	337 000	2500	6500
Kemikaalide käitlusnõuded									
Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise nõuded									
Järelevalvetöö takistamine									
Jahiseaduse nõuded	1			15	16	18	152 000	126 500	292 050
Loomastiku- ja looma kaitse	23	28	32	3	1	3	13 045	25 000	2 490
Pakendialased nõuded									
Kiirgusseaduse nõuded	2	2							
Sadamate jäätmekäitlus									
Taimestiku ja taime kaitse									
Muud									
KOKKU	59	55	50	109	120	102	4 669 721	3 191 295	247 747 648

* Keskonnakahju summa sisaldab ka metsa- ja maastikupõlengutega tekkinud keskonnakahjusid, mille kohta on täpsem info tabelis "Metsa tulekaitse nõuete rikkumised 2005–2009"

Kontaktandmed

KESKKONNAINSPETSIOONI KESKUS

Kopli 76, 10416 Tallinn
Tel: 696 2236; 24h valvetelefon 1313
Faks: 696 2237
e-post: valve@kki.ee
www.kki.ee

PÕHJA REGIOON

Kopli 76, 10416 Tallinn
Tel: 696 2250
Faks: 696 2230
e-post: pohjaregioon@kki.ee

IDA REGIOON

Pargi 15, 41537 Jõhvi
Tel: 339 5660
Faks: 339 5661
e-post: idaregioon@kki.ee

Lääne-Virumaa büroo

Kunderi 18, 44307 Rakvere
Tel: 325 8417
Faks: 325 8418
e-post: l-virumaa@kki.ee

LÄÄNE REGIOON

Roheline 64, 80035 Pärnu
Tel: 449 9101
Faks: 449 9100
e-post: laaneregioon@kki.ee

Järvamaa büroo

Rüütli 25, 72713 Paide
Tel: 385 1853
Faks: 385 0281
e-post: jarvamaa@kki.ee

Raplamaa büroo

Tallinna mnt 14, 79513 Rapla
Tel: 489 4280
Faks: 489 4280
e-post: raplamaa@kki.ee

Läänemaa büroo

Lahe 38, 90502 Haapsalu
Tel: 472 4120
Faks: 472 4121
e-post: laanemaa@kki.ee

Saaremaa büroo

Tallinna 22. 93811 Kuressaare
Tel: 452 7740
Faks: 452 7731
e-post: saaremaa@kki.ee

Hiiumaa büroo

Leigri väljak 5, 92412 Kärdla
Tel 463 1390
Faks: 463 1390
e-post: hiiumaa@kki.ee

LÕUNA REGIOON

Aleksandri 14, 51004 Tartu
Tel: 730 2410
Faks: 730 2428
e-post: lounaregioon@kki.ee

Sadama 5, 60306 Kolkja, Peipsiääre vald
Tel: 526 5746; 524 9006
Faks: 730 2428
e-post: lounaregioon@kki.ee

Jõgevamaa büroo

Aia 2, 48306 Jõgeva
Tel: 776 2015
Faks: 776 0258
e-post: jogevamaa@kki.ee

Pihkva 2, 49604 Mustvee
Tel: 772 6102
Faks: 772 6102
e-post: jogevamaa@kki.ee

Põlvamaa büroo

Puuri tee 1, 63308 Põlva
Tel: 799 4946
Faks: 799 4946
e-post: polvamaa@kki.ee

Viljandimaa büroo

Paala tee 4, 71014 Viljandi
Tel: 434 4385
Faks: 434 4454
e-post: viljandimaa@kki.ee

Valgamaa büroo

Kesk 12, 68203 Valga
Tel: 767 9400
Faks: 767 9401
e-post: valgamaa@kki.ee

Võrumaa büroo

Jüri 12, 65620 Võru
Tel: 786 8650
Faks: 786 8651
e-post: vorumaa@kki.ee



KIK

KESKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Toetas Keskkonnainvesteeringute Keskus

roheline  trükis

Trükitud 100% taastoodetud paberile Cyclus
looduslike õlide ja vaikude baasil
valmistatud värvidega ©Ecoprint